

ARTO-hanke valvontahenkilökunnan näkökul- masta Kylmäkosken vankilassa

”Kun hyvin perustellaan ja hyvin tiedotetaan,
niin silloin myös vankilassa on mahdollisuus
saada aikaan muutoksia”

Marianne Kärnä

Laurea-ammattikorkeakoulu

**ARTO-hanke valvontahenkilökunnan näkökulmasta Kylmäkosken
vankilassa**

**”Kun hyvin perustellaan ja hyvin tiedotetaan, niin silloin myös
vankilassa on mahdollisuus saada aikaan muutoksia”**

Marianne Kärnä
Rikosseuraamusala, sosionomi (AMK)
Opinnäytetyö
toukokuu, 2020

Marianne Kärnä

ARTO-hanke valvontahenkilökunnan näkökulmasta Kylmäkosken vankilassa ”Kun hyvin perustellaan ja hyvin tiedotetaan, niin silloin myös vankilassa on mahdollisuus saada aikaan muutoksia”

Vuosi 2020 Sivumäärä 52

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää vartijoiden näkemyksiä Kylmäkosken vankilassa toteutetun ARTO-hankkeen tavoitteiden saavuttamisesta sekä kartoittaa vartijoiden tuen tarve hankkeen kokeilujen vakiinnuttamiseen. ARTO-hanke on Työterveyslaitoksen ja Rikosseuraamuslaitoksen yhteistyössä toteuttama projekti, jonka tavoitteena Kylmäkosken vankilassa oli kehittää systemaattista osastoperehdytystä ja tuoda rangaistusajan suunnitelmaan kirjaaminen osaksi vartijoiden työnkuvaa. Opinnäytetyön tilaaja oli Kylmäkosken vankila ja kohderyhmänä oli valvontahenkilökunta eli tässä opinnäytetyössä vankilan vartijat.

Tausta- ja teoriapohjana opinnäytetyössä käytetään ARTO-hankkeen taustoja sekä kirjallisuutta ja aiempia tutkimuksia vangin tuloperehdytyksestä ja rangaistusajan suunnitelmasta. Lisäksi työssä kuvaillaan lähityö-käsitettä ja vuorovaikutuksellista työtettä yleisesti sekä vangin tukemista rangaistusaikana.

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena ja sen aineisto kerättiin teemahaastattelun keinoin haastatteleamalla neljää Kylmäkosken vankilassa ARTO-hankkeen aikana työskennellyttä vartijaa. Aineiston analyysimenetelmänä käytettiin teoriaohjaavaa sisällönanalyysia.

Keskeisimpinä johtopäätöksinä tutkimustuloksista saatiin selville, että ARTO-hankkeen toimenpiteet edesauttoivat hankkeen kokeilujen vakiinnuttamista merkittävästi, mutta vartijat tarvitsevat lisää ohjauksellista ja tiedollista tukea sekä tiiviimpää yhteistyötä lähiesimiehen kanssa, jotta kokeilut saataisiin vakiinnutettua Kylmäkosken vankilan vartijoiden työhön. Hanke teki vankien perehdytyksestä systemaattista ja tasavertaista sekä antoi vartijoille kokemusta ja valmiuksia rangaistusajan suunnitelmaan kirjaamiseen. Lisäksi saatiin työkaluja parantaa tiedonkulkua vankien asioissa työntekijöiden välillä.

Asiasanat: hanketoiminta, kuntoutus, vanginvartijat, perehdyttäminen

Marianne Kärnä

ARTO Project from the Supervisory Staff's Point of View in Kylmäkoski Prison "When Well Informed and Well Orientated, Even in Prisons It Is Possible to Make Changes"

Year 2020

Pages

52

The purpose of this bachelor's thesis was to find out correctional officers' viewpoint in achieving the goals of the ARTO project in Kylmäkoski Prison and investigate correctional officers' needs for support to regularize the experiments of the project. The ARTO project is executed as a collaboration between the Finnish Institute of Occupational Health and the Criminal Sanctions Agency and its goal in Kylmäkoski Prison was to develop systematic ward orientation of inmates and bring the sentence plan to be part of the correctional officers' work. The commissioner of this thesis was Kylmäkoski Prison and target group was supervisory staff, in this case correctional officers.

The theoretical background of this thesis is the ARTO project's background along with literature and prior studies of inmate orientation and sentence plan. This thesis also describes the concept of interactive work in prisons and interactive work hold in general.

A qualitative method was applied in this thesis and its data was collected by using semi-structured interview by interviewing correctional officers who worked in Kylmäkoski prison during the ARTO project. The method of analysis was theory-directing content analysis.

The main conclusions from the results are that the ARTO project's measures helped significantly in regularizing the experiments of the project, but the correctional officers need more directional and informational guidance along with closer collaboration with foremen to be able to regularize the experiments to Kylmäkoski Prison's correctional officers' work. The project made inmate orientation systematic and equal along with giving the correctional officers more experience and capabilities to register in the sentence plan. It also gave tools to improve the flow of information in inmates' matters within co-workers.

Keywords: project work, rehabilitation, prison guards, familiarisation

Sisällys

1	Johdanto.....	6
2	Toimintaympäristö	7
2.1	Rikosseuraamuslaitos	7
2.2	Kylmäkosken vankila.....	8
3	Vangin integroituminen yhteiskuntaan	9
4	Vuorovaikutuksellinen työote.....	10
5	ARTO-hanke	12
5.1	Toiminnan kehittämisen lähtökohdat	12
5.2	ARTO-hankkeen toteutus.....	13
5.3	Mitä ARTO-hankkeelta odotettiin?	14
5.4	Vangin perehdyttäminen	14
5.5	Rangaistusajan suunnitelma	16
6	Tutkimusasetelma.....	19
6.1	Tavoitteet ja tarkoitus	19
6.2	Tutkimuksen toteutus	20
6.3	Teemahaastattelu.....	21
6.4	Sisällönanalyysi	22
6.5	Eettisyys, luotettavuus ja yleistettävyys	23
7	Tulokset	25
7.1	Taustatiedot ja alkukartoitus	25
7.2	ARTO-hankkeen tavoitteiden saavuttaminen.....	26
7.3	Haasteet kokeilujen vakiinnuttamisessa	28
7.4	Vartijoiden saama perehdytys ja sen tarve	31
8	Johtopäätökset	31
9	Pohdinta	36
9.1	Opinnäytetyöprosessi ja ammatillinen kasvuni	36
9.2	Jatkotutkimus- ja kehittämis ehdotukset	38
	Lähteet.....	40
	Kuviot	45
	Liitteet	46

1 Johdanto

Idea opinnäytetyöhön lähti Kylmäkosken vankilan ehdotuksesta tutkia ARTO-hanketta. ARTO-hanke on Työterveyslaitoksen ja Rikosseuraamuslaitoksen lähityön kehittämiseksi toteuttama hanke, jonka tarkoituksena oli vakiinnuttaa systemaattinen vangin osastoperehdytys ja rangaistusajan suunnitelmaan kirjaaminen osaksi vartijoiden työtä. Kohderyhmäksi oli luontaista valita valvontahenkilökunta eli tässä opinnäytetyössä vankilan vartijat, sillä ARTO-hankkeen toimenpiteet kohdistuivat pääosin heihin. Aiheen valintaa edisti myös oma kiinnostukseni vartijoiden alati muuttuvampaa työkuvaa kohtaan.

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena ja sen tarkoituksena oli teemahaastattelujen avulla selvittää vartijoiden näkemyksiä Kylmäkosken vankilassa toteutetun ARTO-hankkeen tavoitteiden saavuttamisesta sekä kartoittaa vartijoiden tuen tarve hankkeen kokeilujen vakiinnuttamiseen. ARTO-hankkeen yhtenä keskeisenä tavoitteena oli kehittää systemaattista osastoperehdytystä ja rangaistusajan suunnitelmaan kirjaamista Kylmäkosken vankilassa.

Aiheena ARTO-hanke on tärkeä, sillä se keskittyy lähityön kehittämiseen. Vaikuttavan lähityön kehittäminen ja koko henkilöstön osallistuminen rangaistusajan suunnitelmien tavoitteiden toteuttamiseen sekä henkilöstön osaamisen kehittämisen tukeminen on osa Rikosseuraamuslaitoksen strategiaa (Rikosseuraamuslaitos 2020). ARTO-hankkeen avulla rangaistusajan suunnitelmaan kirjaaminen on pyritty saamaan yhä enemmän osaksi myös vartijoiden työkuvaa. Tämän opinnäytetyön tarkoitus oli selvittää, onko ARTO-hankkeen tavoitteet saavutettu ja mitä voitaisiin vielä tehdä, jotta vartijat saisivat kaikki tarvittavat valmiudet systemaattisen osastoperehdytyksen ja rangaistusajan suunnitelmaan kirjaamisen toteuttamiseen.

Teemoiltaan opinnäytetyö keskittyi ARTO-hankkeeseen ja vuorovaikutukselliseen työotteeseen. Mielestäni oli tärkeää tuoda opinnäytetyöllä esille valvontahenkilökunnan mahdollisia tarpeita laajempaan perehdytykseen ja tukeen silloin, kun käyttöön otetaan uusia toimintamalleja. Toivon myös opinnäytetyön tekijänä, että tuloksia tultaisiin käyttämään ARTO-hankkeen myötä käyttöönotettujen työskentelymenetelmien kehittämiseen ja että tämä opinnäytetyö toisi esille systemaattisen osastoperehdytyksen ja vartijoiden rangaistusajan suunnitelmaan kirjaamisen hyödyt ja sitä kautta näyttäisi työelämälle niiden vakiinnuttamisen tärkeyden.

Keskeisimpinä johtopäätöksinä tutkimustuloksista saatiin selville, että ARTO-hanke edesauttoi systemaattisen osastoperehdytyksen ja vartijoiden rangaistusajan suunnitelmaan kirjaamisen vakiinnuttamista, mutta vartijat tarvitsevat lisää tukea, jotta kokeilut saataisiin juurrutettua Kylmäkosken vankilan vartijoiden työhön.

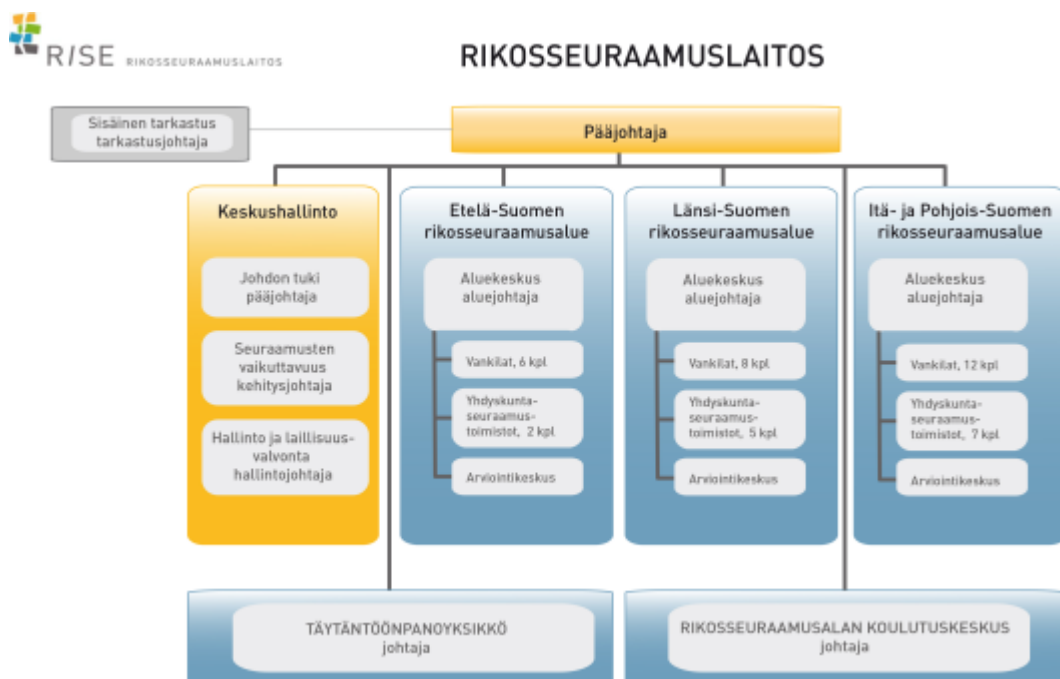
2 Toimintaympäristö

Tässä luvussa esitellään Rikosseuraamuslaitosta ja sen toimintatarkoitusta yleisesti. Kappaleen lopussa on kuvattu tämän tutkimuksen kannalta olennaista Länsi-Suomen rikosseuraamusaluetta tarkemmin. Lisäksi kuvaan tämän tutkimuksen toimintapaikkaa Kylmäkosken vankilaa sekä sen henkilöstöä, rakennetta ja toimintoja.

2.1 Rikosseuraamuslaitos

Ylläpitämällä turvallista ja lainmukaista seuraamusten täytäntöönpanojärjestelmää ja vaikuttamalla uusintarikollisuuden vähentämiseen ja syrjäytymisen katkaisemiseen Rikosseuraamuslaitos huolehtii omalta osaltaan yhteiskunnan turvallisuudesta. (Rikosseuraamuslaitos 2020a.)

Oikeusministeriön alaisuudessa toimiva organisaatio koostuu kolmesta rikosseuraamusalueesta, keskushallintoyksiköstä sekä täytäntöönpanoyksiköstä. Myös alan koulutusta tarjoava Rikosseuraamusalan koulutuskeskus kuuluu organisaatioon. Organisaatiokaavio (kuvio 1) esittää Rikosseuraamuslaitoksen rakenteen. (Rikosseuraamuslaitos 2020b; Tyni 2015, 8.)

Kuvio 1: Organisaatiokaavio (Rikosseuraamuslaitos 2020b).

Aluejohtajan hallinnoimaan Länsi-Suomen rikosseuraamusalueeseen (LSRA) kuuluu seuraavat vankilat: Hämeenlinna, Kylmäkoski, Käyrä, Satakunta, Turku, Vaasa, Vilppula ja Vanaja. Lisäksi alueella on yhdyskuntaseuraamustoimistot Hämeenlinnassa, Vaasassa, Porissa, Tampereella, Turussa ja Lahdessa. (Rikosseuraamuslaitos 2020c.)

Rikosseuraamuslaitoksen toiminta perustuu sen arvoihin ja strategiaan. Toiminnassa sitoudutaan oikeudenmukaisuuteen ja ihmisarvon kunnioittamiseen sekä uskotaan ihmisen kykyyn muuttua ja kasvaa. Arvoihin sitoutumalla Rikosseuraamuslaitos turvaa perus- ja ihmisoikeudet; kohtelee tuomittuja asiallisesti, inhimillisesti ja tasavertaisesti; toimii lain, oikeuden ja kohtuuden vaatimalla tavalla sekä toteuttaa tuomioiden täytäntöönpanon niin, että sillä tuetaan tuomitun yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä pyrkimystä rikoksettomaan elämään. Rikosseuraamuslaitos laatii toimintaansa ohjaavan strategian aina neljäksi vuodeksi kerrallaan. Strategian osa-alueita ovat yhteiskunnallinen vaikuttavuustavoite, toiminnallinen tuloksellisuus sekä henkilöstöä ja resursseja koskevat strategiset tavoitteet. (Rikosseuraamuslaitos 2020a.)

2.2 Kylmäkosken vankila

Tammikuussa vuonna 1993 silloiseen Kylmäkosken kuntaan perustettiin Hämeen lääninvankila, johon sijoitettiin Hämeen alueen tutkintavangit. Jo samana vuonna laitos erkaantui Hämeenlinnan keskus- ja lääninvankilasta alkaakseen toimia itsenäisesti. Kuntaliitosten myötä nykyisessä Akaan kunnassa sijaitseva, Länsi-Suomen rikosseuraamusalueeseen kuuluva Kylmäkosken vankila on 113-paikkainen suljettu laitos. Laitokseen sijoitetaan sakko-, tutkinta- ja vankeusvangit pääosin Pirkanmaalta ja Kanta-Hämeestä. Ainoastaan miesvangeille tarkoitetun laitoksen keskivankiluku oli 123 vuonna 2017. (Rikosseuraamuslaitos 2019a; Kylmäkosken vankila 2018.)

Työntekijöitä Kylmäkosken vankilassa on noin 80, joista suurin osa valvontahenkilökuntaa. Yleishallinnollisista asioista ja vankilan toiminnasta vastaa johtaja, jonka alaisuudessa toimii kaksi apulaisjohtajaa. Toinen on turvallisuudesta ja järjestyksestä vastaava apulaisjohtaja ja toinen toiminnoista vastaava apulaisjohtaja. Vankilassa toimivat rikosseuraamusesimiehet vastaavat rangaistusajan suunnitelmien seurannasta sekä toimivat vartijoiden lähiesimiehinä. (Kylmäkosken vankila 2018.)

Osastointi Kylmäkosken vankilassa on jaettu niin, että osastoja on kahdessa siivessä, aina kolme kerrosta päällekkäin. Lisäksi erillään on suljettu osasto ja matkaselliosasto. Ensimmäisessä kerroksessa on osasto 1.1 ja vankeusvankiosasto 1.2 sekä eri siivessä matkaselliosasto. Toisessa kerroksessa sijaitsee vankeusvankiosasto 2.1 sekä tutkintavankiosasto 2.2 ja eri siivessä suljettu osasto 4. Kolmannessa kerroksessa on vankeusvankiosasto 3.2 sekä restoratiivinen päihdekuntoutusosasto 3.1. (Kylmäkosken vankila 2019; Kylmäkosken vankila 2018.)

Vankiloissa järjestetään monenlaista työ-, opiskelu- ja ohjelmatoimintaa. Työtoiminta Kylmäkosken vankilassa on muun muassa Puolustusvoimain vaatteiden viikkausta, keskusvankivaatevaraston erilaisia työtehtäviä, jälleenmyyntipakkausta sekä ravikärryjen rattaiden kokoamistyötä. Lisäksi vankeja työllistää laitoksen sisäiset tehtävät, kuten kiinteistönhuolto, osastojen puhdistustehtävät sekä tiskaustyöt keittiöllä. Halutessaan vanki voi opiskella vankeusaikana peruskoulun tai lukion oppimäärän, avoimen ammattikorkeakoulun ja avoimen yliopiston

etäopintoja sekä Raamattuopiston etäopintoja. Näiden lisäksi Kylmäkosken vankilassa järjestetään VALMA-koulutusta, joka valmentaa ammatillisiin opintoihin sekä Arki sujuvaksi -kurssia, joka on Marttaliiton järjestämä arjentaitoja parantava toimintamuoto. (Kylmäkosken vankila 2018.)

Sitoumusosastolla 3.1 toimivan Kalterit taakse -ohjelman lisäksi Kylmäkosken vankila tarjoaa useita rikos- ja päihdemyönteisestä elämäntavasta irrottautumista tukevia ohjelmatoimintoja. Erilaisia teemoja käsitteleviä ryhmä- tai yksilömuotoisia ohjelmia ovat muun muassa Viisi keskustelua muutoksesta, Antiriippuvuus, Cognitive Skills, Suuttumuksen hallinta, Omaehtoisen muutoksen ohjelma sekä Uusi Suunta. Lisäksi on lapsiin ja vanhemmuuteen, kristillisyyteen sekä parisuhdeväkivaltaan liittyviä ryhmä- ja yksilöohjelmia. (Kylmäkosken vankila 2018.)

3 Vangin integroituminen yhteiskuntaan

Tämä luku kuvaa rikostaustaisten yhteiskuntaan sijoittumiseen liittyviä haasteita sekä vankien tuen tarvetta itsenäisen elämän saavuttamiseksi. Lisäksi kerrotaan, mitä tarkoittaa asteittainen vapauttaminen ja Rikosseuraamuslaitoksen pyrkimys kohti avoimempaa täytäntöönpanoa. Luvun lopussa kerrotaan, miksi vuorovaikutuksellista työskentelyä halutaan korostaa entisestään.

ARTO-hankkeen taustalla on lähityön kehittämiskokeilujen yleiset tavoitteet rangaistusten vaikuttavasta täytäntöönpanosta, yhteiskuntaan integroimisesta ja rikoksettomuuteen motivoimisesta. (Työterveyslaitos 2019.)

Vangin asema yhteiskunnassa on useimmiten heikentynyt sosiaalisten ja taloudellisten olosuhteiden vuoksi. Moninkertaisesti rikoksesta tuomitut ovat köyhin ja syrjäytynein osa väestöstä. Keskeisimpiä kuntoutuskohteita vangeilla on päihdeongelmat sekä puutteellinen työ- ja toimintakyky. Vakavia päihdeongelmia on yli 70 prosentilla vangeista. Yli puolet vangeista ei ole koskaan ollut työelämässä. Lisäksi siviilielämässä ennen vankeutta esiintyneet ongelmat kuten asunnottomuus, huumevelat ja vankeusrangaistuksen vuoksi heikentyneet perhe- ja ihmissuhteet vaikeuttavat kuntoutumista. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2006; Kaurala & Kylämarttila 2010, 44.)

Vapautuessaan vangin yhteiskuntaan sijoittuminen voi olla hyvin hankalaa, sillä ilman koulutusta ja rikostaustaisena työpaikan saaminen on jopa mahdotonta. Taloudelliset vaikeudet lisäävät myös asunnottomuutta. Nämä hankaluudet voivat jo yksistään johdattaa rikostaustaisen takaisin rikollisuuden pariin. Taloudellisten vaikeuksien lisäksi rikoksettoman elämän ylläpitämistä vaikeuttaa puutteelliset arjen taidot ja elämänhallintakyvyt. (Timonen 2009, 180.)

Vangin yhteiskuntaan sijoittumisen helpottamiseksi Rikosseuraamuslaitos pyrkii etenemään kohti avoimempaa täytäntöönpanoa. Käytännössä tämä lisää vapaudessa suoritettavien

yhdyskuntaseuraamusten käyttöä ja avovankiloihin sijoittamista. Avoimempaa täytäntöönpanoa tukee myös asteittainen vapauttaminen, joka toteutetaan ehdonalaisella vapaudella ja valvotulla koevapaudella sekä suljetusta vankilasta avovankilaan siirtämisellä. Ahosen (2010) tutkimuksen mukaan vangit kaipaavat huolellisesti ja pitkälle suunniteltua vapauttamisen valmistelua, jotta he saavat tarvittavat edellytykset sijoittua yhteiskuntaan. Hänen mukaansa asteittainen vapauttaminen tukee yhteiskuntaan sijoittumista ja myös vangit kokevat sen tärkeäksi. Hallitusti toteutettu asteittainen vapautuminen on myös yksi vankeuslain ydinajatuksista ja parantaa yhteiskunnan turvallisuutta. Avovankiloissa vangin itsenäistymisen ja arkielämän hallintaan on hyviä keinoja. Avovankiloissa pystytään keskittymään vapauttamisen valmisteluun suljettua vankilaa monipuolisemmin. Aina avoin rangaistus ei kuitenkaan ole mahdollinen, sillä yli kahden vuoden vankeuteen tuomitut sijoitetaan aina tuomion alussa suljettuun vankilaan. (Rikosseuraamuslaitos 2018; Rikoslaki 515/2003.)

Sen lisäksi, että vuorovaikutuksellinen työskentely on osa Rikosseuraamuslaitoksen strategiaa (Rikosseuraamuslaitos 2020), myös lainsäädäntö edellyttää vankien elämähallinnan ja rikoksettomaan elämäntapaan siirtymisen tukemista (Vankeuslaki 767/2015). Vankilan tuleekin taata vangille olosuhteet, joissa tämä voi turvallisesti ylläpitää toimintakykyään ja edistää terveyttään. Vankeudesta koituvat negatiiviset vaikutukset tulee pyrkiä estämään. Näitä tavoitteita varten vangeille tarjotaan erilaisia kuntouttavia ohjelmatoimintoja rangaistusaikana. Ohjelmilla pyritään vaikuttamaan vangin ajatteluun ja käytösmalleihin ja sitä kautta vähentämään riskiä syyllistyä uuteen rikokseen. (Rikosseuraamuslaitos 2020b; Rikosseuraamuslaitos 2019c.)

Uusintarikollisuuden määrän tai laadun ei kuitenkaan voida katsoa laskeneen merkittävästi ohjelmatoimintojen avulla, sillä esimerkiksi vuonna 2004 tehdyn tutkimuksen mukaan viiden vuoden sisällä vankilaan palasi yli puolet vapautuneista vangeista. Lähityön kehittämisellä pyritään näin ollen lisäämään keinoja vaikuttaa uusintarikollisuuteen. Vuorovaikutuksellisella työskentelyllä on vahva pyrkimys edistää vangin päihitteettömyyttä, rikoksettomuutta ja elämähallintaa. (Tyni 2015, 45, 108-109; Ylisassi ym. 2016, 17; Crewe 2011, 463-464.)

4 Vuorovaikutuksellinen työote

Tässä luvussa kerrotaan vuorovaikutuksellisen työotteen perusteita sekä kuvataan millä tavoin vartijan arkipäivään liittyy lähityöskentelyä vankien kanssa. Luvun lopussa on kuvailtu myös eri tutkimuksissa kuvattuja haasteita, joita vartijoiden toteuttamassa lähityössä ilmenee.

Vuorovaikutuksellisesti viestivä työote ja sen kehittäminen on osa Rikosseuraamuslaitoksen strategiaa ja kuuluu koko henkilöstölle (Rikosseuraamuslaitos 2020; Rikosseuraamusalan koulu-
tuskampus 2018). Vuorovaikutuksen tulee olla ihmisarvoa kunnioittavaa ja vangin kohtelun oikeudenmukaista (Rikosseuraamuslaitos 2015). Vuorovaikutuksellisesti viestivä työntekijä auttaa

asiakasta yksilötahtisesti selvittämään ja löytämään tämän omat voimavarat kuuntelemalla, kysymällä, yhdessä toimimalla sekä eleillä ja ilmeillä viestimällä. Ammatilliseen vuorovaikutukseen kuuluu myös opastamista, neuvomista ja tiedottamista, jolloin työntekijän rooli kasvaa. (Vilén, Leppämäki & Ekström 2008, 11.)

Koko valvontahenkilökunnan tehtävä on tukea vankia kuntoutumaan kohti rikoksetonta ja päiheteetöntä elämää. Virkamiehen tulee toimia työssään edistäen sovinnollisuutta sekä oltava asiallinen ja puolueeton (Vankeuslaki 767/2015). Sekä vangin, että henkilökunnan turvallisuudesta tulee huolehtia. (Rikosseuraamuslaitoksen koulutuskeskus 2018.)

Vartija kuuluu vankilan valvontahenkilökuntaan ja heidän tehtävänä on turvallisuudesta huolehtiminen sekä vankien ohjaaminen ja opastaminen. Vartija motivoi vankeja suoriutumaan päivittäisistä toiminnoista ja edistämään rangaistusajan suunnitelmaansa sekä tukee vankeja rikollisesta elämäntavasta irrottautumisessa. Olemalla aktiivisesti vuorovaikutuksessa vankien kanssa, vartija on tietoisempi vankien asioista sekä luo luottamussuhdetta vankiin, jolloin tiedon lisääntyessä turvallisuuskin paranee (Kajander 2018, 41). Estämällä uusintarikollisuutta vankeusaikana sekä ohjaamalla ja opastamalla vankeja elämänhallinnassa vartija toteuttaa lähityötä arkipäivän työssään. Onnistuakseen vangin motivoimisessa ja rangaistusajan suunnitelman tavoitteellisessa edistämässä, tulee vangin ja vartijan välisen vuorovaikutussuhteen olla hyvä. Ohjaava ja kuntouttava työskentely vaatii onnistuakseen myös oikeanlaisen tuntemuksen lähityön menetelmistä ja rangaistusajan suunnittelun perusasioista. Motivoimalla päihitteettömyyteen ja tukemalla omatoimisuutta sekä hyvällä vankituntemuksella tehdään vaikuttavaa työtä vangin muutosmotivaation herättämiseksi ja näin parannetaan vangin valmiuksia selvittää rikoksettomasta ja päihitteettömästä elämästä myös vapautumisen jälkeen. Jotta pidempiaikaisen muutoksen luominen on mahdollista, tulee vankia motivoida haluamaan pidempiaikaista muutosta. (Rikosseuraamusalan koulutuskeskus 2018; Arola-Järvi 2012, 8; Studentum 2020.)

Hyvän vuorovaikutussuhteen luodessaan vartija voi toimia vangille ohjaajana eli mentorina. Silloin, kun henkilö pitää ihmistä mentorinaan, hän antaa toiselle luvan vaikuttaa itseensä. Mentori voi olla kuka tahansa vangin kanssa työskentelevä henkilö. Oli tilanne mikä tahansa, on tällainen asema toisen ihmisen elämässä keskeinen, jos puhutaan henkilön muutoshalukkuudesta. Henkilöä autetaan ja ohjataan muuttamaan itsessään epätoivottua käytöstä, muuttamatta kuitenkaan sitä millainen hän on, mistä hän on tullut ja mikä on hänelle tärkeää. Ohjaamalla vaikutetaan käyttäytymiseen vaikuttamalla ensin siihen, miten henkilö näkee itsensä ja identiteettinsä. Tällöin myös ohjataan henkilö luomaan uusia, positiivisempia tuloksia elämässä tuovia sosiaalisia kontakteja. (McNeill 2014.)

Haasteita lähityön toteuttamiselle vartijoiden arkipäivän työssä tuo ensimmäiseksi resurssipula. Työntekijöitä saatetaan vähentää, kun työtehtävien määrä vastaavasti lisääntyy. Arkipäivän työ on kiireistä, eikä lähityön riittävälle toteuttamiselle jää välttämättä aikaa. Luottamussuhteen

syntymistä vartijan ja vangin välillä vaikeuttaa henkilökunnan vaihtuvuus, kun vartijoiden työpisteet vaihtelevat. Vartijat myös kokevat, ettei heidän osaamisensa aina riitä, jos vanki on esimerkiksi moniongelmainen. Toisaalta taas työ palkitsee, kun vanki toimii toivotusti, oppii ja oivaltaa uutta tai antaa positiivista palautetta henkilökunnalle. (Ylisassi ym. 2016, 35-38.)

Vartijan työ on myös tasapainoilua valvonnan ja kuntoutuksen yhteensovittamisessa (Nylander 2011). Vartija joutuu puntaroimaan turvallisuuden ja yksilökohtaisen kuntouttavan vuorovaikutuksen välillä. Lisäksi lähityön toteuttaminen on hyvin vaikeaa esimerkiksi sellaisten vankien kanssa, jotka eivät puhu henkilökunnalle ollenkaan. (Ylisassi ym. 2016, 77-123.)

Vaikka turvallisuutta tuleekin ensisijaisesti luoda positiivisen vuorovaikutussuhteen keinoin (Rikosseuraamuslaitos 2015), kuuluu vartijoiden työtehtäviin lisäksi myös teknisestä ja taktisesta turvallisuudesta huolehtiminen (Rikosseuraamusalan koulutuskeskus 2018). Tutkimusten mukaan vartijoiden keskuudessa on eriäviä mielipiteitä siitä, miten turvallisuus taataan vankiloissa. Nykyisen lähityökäsitteen mukaista työmuotoa kannattavat vartijat mieltävät turvallisuuden lähtevän vankituntemuksesta sekä vangin inhimillisestä kohtelusta, jolloin vangit kohtelevat vartijoita inhimillisesti. Toinen osa vartijoita kokee, että vuorovaikutuksellinen ja välittävä lähestymistapa vaarantaa turvallisuuden, joka pitäisikin taata ennemmin turvatarkastuksilla, teknisellä valvonnalla ja tiedustelulla. (Kajander 2018, 45.)

5 ARTO-hanke

Tässä luvussa esitellään hanketoimintaa yleisesti sekä ARTO-hanke, sen tarkoitus ja tavoitteet sekä taustaa hankkeen tarpeellisuudesta. Lisäksi käydään käsitteinä läpi hankkeen kokeiluihin liitettävä teoreettinen taustatieto; vangin perehdyttäminen ja rangaistusajan suunnitelma.

5.1 Toiminnan kehittämisen lähtökohdat

Jatkuvasti muuttuvassa maailmassa työn kehittäminen on tärkeää. Työn tulee olla turvallista, mielekästä, hallittavaa ja terveellistä. Työn kehittämisen lähtökohtina on usein toimintatapojen jatkuva uudistaminen, innovointi ja organisaatorajat ylittävä verkostotoiminta. Lisäksi pyritään lisäämään työntekijän mahdollisuuksia osallistua aktiivisesti oman työnsä kehittämiseen. Onnistuneen kehittämistyön taustalla toimii resilientti työyhteisö, joka ennakoii, joustaa ja oppii yhdessä. Resilienssi tarkoittaa kykyä muuntautua sujuvasti ja toimia työssä jatkuvasti ennakoien ja kehittäen. Olennaista on myös luoda pidempiaikaista muutosta ja välttää lyhytaikaisia ratkaisuja. (Uusitalo & Ala-laurinaho 2020.)

Tarve kehittämiselle lähtee organisaatiomuutoksista ja asiakkaiden tarpeiden muutoksista. Kehittämistyössä on tärkeää ongelmien ratkaisemisen lisäksi hyödyntää työympäristön voimavaroja. Voimavaroja hyödyntämällä pystytään vahvistamaan positiivista näkökulmaa muutokseen.

Kehittämiprojektin keskeisimmät vaiheet ovat kehittämisestä päättämisen jälkeen muutostarpeen analysointi, hankkeen suunnittelu, toteutus ja lopuksi arviointi. Koska kehittämistyöllä vaikutetaan työntekijöiden päivittäiseen arkeen, tulee heidät ottaa mukaan kehittämisprojektiin ja tarjota heille esimiehen tuki koko prosessin läpi. Uuden toimintatavan vakiinnuttamiseen vaaditaan myös organisaation sisäisiä muutoksia; rakenteissa, koko organisaatiossa tai johtamisjärjestelmässä. (Työturvallisuuskeskus 2020.)

5.2 ARTO-hankkeen toteutus

Työterveyslaitoksen Kokeilujen osallistavalla arvioinnilla käytäntöjen uudistamista ja toimijuutta, lyhyemmin Arvioinnilla toimijuutta eli ARTO-hanke alkoi Kylmäkosken vankilassa toukuussa 2019. Toinen osa ARTO-hanketta tullaan toteuttamaan Hämeenlinnan vankilassa vankien sähköisen asioinnin kokeilulla (Heikkilä, Ylisassi & Seppänen 2020). Kylmäkosken vankilassa hanke alkoi kehittämistyöpajalla, jossa vankilan työntekijät kokoontuivat ideoimaan kokeiluja, joilla kehitettäisiin lähityötä ja tiedonkulkua eri työntekijäryhmien välillä. Tällöin luotiin myös osastoperehdytyskokeilussa käytetty tuloperehdytyslomake. Saman vuoden syyskuussa toteutettiin kaksipäiväinen vartijakoulutus, jossa henkilöstö perehdytettiin tulevaa kokeilua varten. (Työterveyslaitos 2019.)

Kehittämiskokeiluiksi valittiin systemaattinen osastoperehdytys ja kirjaaminen rangaistusajan suunnitelmaan. Systemaattista osastoperehdytystä varten luotiin lomake, jonka avulla perehdytyksestä saadaan jokaiselle vangille samanlainen, varmistetaan siitä, että tarvittavat asiat on käyty läpi sekä saadaan dokumentoitua se, että perehdytys on tehty. Rangaistusajan suunnitelmaan kirjaamista varten annettiin vartijoille ohjeistusta siitä, mitä ja millä tavoin tulisi kirjata. (Työterveyslaitos 2019.)

Itse kokeilu toteutettiin loka-marraskuussa 2019, jonka ajan vartijoilla oli mahdollisuus harjoitella kirjaamista opastettuna sekä tutustua rangaistusajan suunnitelmaan tehtyihin kirjauksiin yleisesti. ARTO-hankkeen päämääränä oli vakiinnuttaa kokeilut käytäntöön, joten keskeisenä vaiheena oli hankkeen arviointi. Arviointi tapahtui arviointityöpajassa, joka järjestettiin Kylmäkosken vankilassa joulukuussa 2019. Jotta kokeilut vakiintuisivat, tulee niiden onnistumista arvioida ja arvioinnista opittujen asioiden perusteella kehittää käytänteitä. Hankkeen arvioinnissa käytettiin Kumous-hankkeen kehittämää laaja-alaista ihmislähtöistä arviointimallia, joka kiinnittää huomion tasapainotetusti kokeilun sosiaalisiin eli ihmiseen ja yhteisöön liittyviin sekä teknistaloudellisiin puoliin. Arviointimallilla on mahdollista tuoda esille muiden kuin materiaalistien ja numeraalistien tekijöiden merkitystä sekä avartaa näkökulmaa läpi kokeiluprosessin. Tuloksiin päästään arvioimalla kokeilujen vaikutuksia työntekijöihin, kansalaisiin ja koko väestöön sekä organisaation maineeseen ja taloudellisiin tekijöihin. (Saari ym. 2018, 6-14; Työterveyslaitos 2019.)

5.3 Mitä ARTO-hankkeelta odotettiin?

Rangaistusajan suunnitelmaan kirjaamisen kokeilusta odotettiin tuloksena tiedonkulun parantuminen vangin asioissa sekä yhtenäinen käsitys siitä, mitä vangille kuuluu. Tämän odotettiin myös parantavan vangin rangaistusajan suunnitelman tavoitteiden edistämistä. Pyrittiin myös muuttamaan vartijoiden tekemä monipuolinen työskentely vankien kanssa näkyvämmäksi ja lisäämään painoarvoa vartijoiden työlle. Kirjauksista kerrotaan vangille ja näin ollen vangin kanssa päästään keskustelemaan häntä koskevista asioista. Keskustelu vangin kanssa antaa hyvän tilaisuuden arkisten asioiden lomassa motivoida vankia edistämään rangaistusajan suunnitelmaansa. Lisäksi kokeilulla haluttiin antaa vartijoille lisää rohkeutta tehdä kirjauksia. (Työterveyslaitos 2019.)

Tehtäessä vangille rangaistusajan suunnitelman määrittelyä ja seuranta, laitossijoittelua, vaivauttamissuunnitelmaa tai toimintoihin sijoittelua, on tärkeää, että rangaistusajan suunnitelmaan on tehty kirjauksia vankeusajalta. On lukuisia asioita, jotka vangista tulee esille ainoastaan osastokäyttäytymisessä ja tällöin vartija on usein ensimmäiseksi havaitseva työntekijä. Kun nämä asiat kirjataan rangaistusajan suunnitelmaan, ne tulevat näkyväksi myös muille sekä laitoksen sisällä, että ulkopuolella työskenteleville virkamiehille. Rangaistusajan suunnitelmaan olisi tärkeä kirjata vangin kyvyistä tulla toimeen muiden vankien ja henkilökunnan kanssa, arjentaidoista, kuten sellin siistinä pitäminen ja hygieniasta huolehtiminen, yleisestä asenteesta ja siinä tapahtuvista muutoksista sekä puheluista läheisille ja aktiivisuudesta toiminnossa. Mikäli vartija esimerkiksi keskustelemalla motivoi vankia siivoamaan sellinsä tai huomioi, että vanki tulee erittäin hyvin toimeen muiden vankien kanssa, olisi ne hyvä kirjata näkyville rangaistusajan suunnitelmaan. (Säröaho 2019.)

Osastoperehdytyskokeilulla pyrittiin myös parantamaan tiedonkulkua vangin asioissa vankilan eri työntekijöiden kesken ja tuomaan vartijan työtä näkyvämmäksi. Systemaattisuudella haluttiin varmistaa vankien tasalaatuinen perehdytys osastoille ja vankilaan tullessa. Kokeilun tuloksena odotettiin työntekijöiden osaamisen ja työskentelymotivaation lisääntymistä, vangin turvallisuudentunteen paranemista, vartijan ja vangin ensitapaamisen myötä hyvän pohjan luomista lähityölle sekä vankituntemuksen myötä turvallisuuden parantamista. Kokeiluun valmistaututtiin pohtimalla millaisia lisäresursseja ne vaativat, millaista koulutusta ja perehdytystä henkilöstö tarvitsee sekä miten kokeilujen toteuttamista seurataan. (Työterveyslaitos 2019.)

5.4 Vangin perehdyttäminen

Vangin saapuessa vankilaan, on hänelle annettava tiedoksi olosuhteet vankilassa sekä vangin velvollisuudet ja oikeudet vankeusaikana (Vankeuslaki 767/2015). Viranomaisena Rikosseuraamuslaitoksen on annettava vangille tietoa palveluistaan ja toiminnastaan (Hallintolaki 434/2003). Käsitteenä perehdyttäminen tarkoittaa sitä, kun organisaatioon tullut henkilö opastetaan ja neuvotaan toimimaan organisaation toimintatapojen mukaisesti ja hänelle annetaan

tiedoksi tarvittavat asiat liittyen turvallisuuteen, sääntöihin ja käytänteisiin (Työturvallisuuskeskus 2013).

Rikosseuraamuslaitoksen Lähtyö-hankkeen yksi kokeilupuolista oli vangin tuloperehdytys osastolle. Vantaan vankilassa tehdyn kokeilun tuloksista huomattiin, että sekä vangit, että henkilökunta pitää vankilaan tulovaihetta todella kuormittavana. Vartijat kokivat juuri systemaattisen perehdytyksen toteuttamista jokaiselle vangille kuormittavana, mutta toisaalta vangin tyytyväisyys voisi tuoda positiivisuutta asiaan. Vanki taas ei välttämättä pysty sisäistämään kaikkea tietoa kerralla, sillä vankeus on voinut tulla yllättäen ja aiheuttaa huolta. Kokeilussa toivottiin perehdytyksen tapahtuvan rauhallisessa hetkessä. (Ylisassi, Seppänen, Uusitalo, Kalavainen & Piispanen 2016, 53-54.)

Alla oleva hahmotelma (kuvio 2) osoittaa, että perehdytyksen onnistuminen vaatii vartijalta sosiaalisia taitoja sekä tietotaitoa. Lisäksi siihen vaikuttaa vankiosaston säännöt ja toimintatavat. Keskeinen osa perehdytyksen onnistumista on myös riittävät resurssit eli aika. Perehdyttäminen ei kuitenkaan onnistu, ellei vanki ole kykeneväinen vastaanottamaan hänelle tarjottua tietoa. (Ylisassi ym. 2016, 54.)

Kuvio 2: Hahmotelma vangin perehdytykseen vaikuttavista tekijöistä (Ylisassi ym. 2016, 54.)

Vangille henkilökohtainen perehdyttäminen on erittäin hyvä asia. Vanki sopeutuu uuteen ympäristöön nopeammin saatuaan tarvittavat tiedot osastolla vallitsevista säännöistä, toiminnoista ja osaston päiväjärjestyksestä. Myöhempien kysymysten todennäköisyys pienenee, kun vanki saa heti alussa tietää tärkeimmät käytännönasiat. Toisaalta myös kynnys ottaa kontaktia vartijaan on alhaisempi vangin oltua tähän jo aiemmin kontaktissa perehdytyksen yhteydessä. Vartijan näkökulmasta perehdytyksen hyödyt ovat osittain samoja, kuin vangilla. Myös vartijalle on hyödyllistä, ettei vangin tarvitse myöhemmin esittää kysymyksiä jokaisesta asiasta, kun tärkeimmät on jo kerrottu. Perehdyttäminen on myös hyvä hetki aloittaa vankiin tutustuminen. Vankituntemus on olennainen lähtökohta turvallisuudelle ja vangin tarpeiden kuulemiselle. (Ylisassi ym. 2016, 55.)

Osa vangin perehdyttämisestä vankilaan tapahtuu kirjallisesti tulo-oppaalla. Kaikkien vankiloiden kaikilla osastoilla tällaista tulo-opasta ei kuitenkaan ole (Ylisassi ym. 2016, 54). Kylmäkosken vankilassa tulo-opas sisältää tietoa sijoitusvankilasta, miten vangille voidaan siviilistä lähettää postia, millä tavoin läheiset voivat olla yhteydessä ja milloin ja miten tulla tapaamaan vankia. Lisäksi opas sisältää kattavat tiedot vankilan toiminnoista ja käytännöistä. Jokaisella osastolla on oma päiväjärjestys, joka annetaan vangille tiedoksi. Vangille kerrotaan myös oikeudesta käydä kanttiinissa viikoittain. Oppaassa kerrotaan, mitä vanki saa pitää hallussaan ja millä tavalla vankilassa voi pukeutua. Tärkeä osa tulo-opasta on myös vankiloiden toiminnoista, työtoiminnasta, opiskelusta ja päihdetyöstä kertova osio. Tulo-opaasta vanki löytää lisäksi vankilan järjestyssäännön, tietoa terveydenhuollosta, henkilökunnan ja heidän tehtävänsä sekä ohjeita kantelun tekemiseen. Myös pieni ohje palo- ja pelastustilanteisiin löytyy oppaan lopusta. (Kylmäkosken vankila 2018.)

ARTO-hankkeessa luodun tuloperehdytyslomakkeen kanssa vangille kerrotaan muun muassa kyseisen osaston ulkoilu-, kirjasto- ja kuntosaliajat. Vankia ohjataan sellipuhelimen käytössä, yhteisten tilojen siisteyden ylläpitämisessä ja kerrotaan osastolta löytyvistä asiakirjoista. Vangille myös kerrataan suullisesti tulo-opaasta löytyviä asioita tapaamisten, kirjeiden lähettämisen, kanttiinin ja muiden tärkeiden asioiden osalta. Lisäksi vangille annetaan vapaa sana kertoa häntä koskevista huolista tai muista huomioista sekä esittää vartijalle haluamiansa kysymyksiä. (Kylmäkosken vankila 2019.)

5.5 Rangaistusajan suunnitelma

Täytäntöön pannessa rangaistusta vapauden menettämisen lisäksi tarkoituksena on taata vangille kuuluvat oikeudet, turvallisuus ja olosuhteet. Olennaista on suunnitelmallisuus ja yhteistyö tuomitun ja virkamiehen välillä. Arvioimalla tuomitun uusimisriskiä sekä vankeusajan tarpeita toimintojen ja turvallisuuden näkökulmasta, arviointikeskus tai yhdyskuntaseuraamustoitto laatii rangaistusajan suunnitelman. Suunnitelmaan kirjataan vankeusajan yksilölliset tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi. (Arola-Järvi 2012, 15; Tyni 2015, 10; Kilpeläinen 2019.)

Tuomion saavuttaessa lainvoiman, laittaa Rikosseuraamuslaitos täytäntöönpanomääräyksen tuomitun kotipaikkakunnan ulosottoviranomaiselle. Todennäköistä on, että tuomittu sijoitetaan arviointikeskuksen päätöksellä oman kotikuntansa rikosseuraamusalueella sijaitsevaan vankilaan. Sijoituspäätöksessä otetaan kuitenkin huomioon tuomitun kokonaisvaltainen tilanne, rangaistusajan suunnitelman tavoitteiden etenemisen vaatimat olosuhteet sekä vangin oma toivomus. (Arola-Järvi 2012, 14; Kilpeläinen 2019.)

Vangin uusimisriskiä arvioidaan riski- ja tarvearviolla. Arvioinnilla selvitetään, kuinka todennäköisesti vanki tulee syyllistymään vankeuden aikana ja sen jälkeen uusiin rikoksiin ja mahdollisesti millaisiin rikoksiin syyllistymisen riski on todennäköisin. Tarkoituksena on selvittää keinot,

joilla uusimisriskiä pystytään alentamaan. Riskiarvioinnissa voidaan käyttää useampia menetelmiä, joista osa on tutkittu tehokkaammiksi kuin toiset. Subjekttiiviseksi riskiarvinnoiksi kutsutaan sitä, kun arvioija käyttää omia ja muiden virkamiesten kokemuksia sekä aiempiin tapauksiin perustuvaa intuitiota tehdessään päätelmiä. Intuitioon ja kokemuksiin perustuvasta arvioinnista ei ole tutkimuksissa havaittu juurikaan hyötyä. Toisen tason riskiarvinnoissa taas vangin tietoja verrataan tilastollisiin faktoihin, joiden mukaan määritellään muuttumattomat riskitekijät. Muuttumattomia riskitekijöitä ovat muun muassa ikä ja sukupuoli. Kolmannen tason arviointimenetelmiä ovat sellaiset, jotka perustuvat sekä tilastollisiin faktoihin, että henkilön yksilöllisten tarpeiden ja riskien arvioimiseen. Kolmannen tason menetelmiä käytettäessä tavoitellaan sitä, että riski- ja tarvearvion tulos olisi riippumaton arvioitsijasta. Näin ollen tulokset ovat samoja, teki arvioinnin kuka vain. Riski- ja tarvearviota käytetään vakavaan ihmisen henkeen ja terveyteen kohdistuvan rikoksen tehneiden, pitkään vankeusrangaistukseen tuomitujen sekä nuorena tuomitujen kohdalla eikä sitä yleensä käytetä silloin, jos rangaistusajan suunnitelma laaditaan siviilissä rangaistuksen täytäntöönpanoa odottavalle. Mikäli riski- ja tarvearviota ei ole tehty, perustuu rangaistusajan suunnitelma saatavilla olevaan kirjalliseen aineistoon ja tuomitun haastatteluun. (Arola-Järvi 2012, 28-30; Liimatainen, Rantala, Mäkipää & Tyni 2017, 30-31; Rikosseuraamuslaitos 2019b.)

Vangin toimintakyvyn parantaminen on yksi tärkeistä osa-alueista vankeinhoitotyössä. Toimintakyky kattaa henkilön valmiudet selviytyä erilaisissa epävarmoissa ja monimutkaisissa elämäntilanteissa. Lisäksi toimintakykyinen henkilö pystyy ottamaan vastuun omien tekojensa seurauksista. Arviointivaiheessa tuleekin arvioida uusimisriskin lisäksi tuomitun henkilökohtaisia voimavaroja, erityispalvelujen tarvetta sekä rikosseuraamuslaitoksen palvelujen ja tuomitun tarpeiden kohtaamista. Tuomitun itsearviointi voi myös olla hyödyllinen keino kartoittaa henkilön näkemystä itsestään. On myös tärkeää, että rangaistusajan suunnitelmaa laatiessa virkamies on tarvittavilta osin yhteydessä tuomitun kotikunnan viranomaisiin, jotta saadaan kattava tieto hänen elämäntilanteestaan. (Arola-Järvi 2012, 37; Vankeuslaki 767/2015.)

Rangaistusajan suunnitelma laaditaan vankia itseään varten ja se koostuu yksilöllisesti määritellyistä tavoitteista. Sen merkitys vangille on moninainen. Vanki voi omalla toiminnallaan edistää rangaistusajan suunnitelman tavoitteiden toteutumista ja näin kuntouttaa itseään ja sitä kautta edetä avoimempaan laitokseen tai siviiliin. Vangin kannalta haitallista taas on, jos suunnitelma ei etene, suunnitelmaa ei tehdä tai suunnitelman etenemistä ei seurata säännöllisesti. Tällöin sillä on negatiivinen vaikutus muun muassa poistumislupa- ja avolaitosanomuksiin. Niiden myöntäminen edellyttää myös, että ne tukevat rangaistusajan suunnitelman tavoitteiden etenemistä. (Kilpeläinen 2019; Arola-Järvi 2012, 12.)

Rangaistusajan suunnitelmaan sisällytetään se, mitä osa-alueita tuomitun elämässä halutaan lähteä ensisijaisesti parantamaan vankeusaikana. Siihen sisällytetään aiemmin jo mainitut vankeusajan tavoitteet eli mitä vanki haluaa saavuttaa tai muuttaa itsessään ja elämässään. Lisäksi

kirjataan minkälaiseen työtoimintaan, opintoihin tai ohjelmatoimintaan vanki kykenee osallistumaan vankilassa. Rangaistusajan suunnitelmassa näkyy myös mahdolliset erityiset turvajärjestelyt, sijoitusvankila, edellytykset ja ajankohta poistumisluvan ja valvotun koevapauden hakemisen mahdollisuuteen sekä vapauttamissuunnitelma, josta lisää myöhemmin. (Arola-Järvi 2012, 50.)

Tavoitteet rangaistusajalle ovat yksilölliset, mutta yleisesti käytettyjä tavoitteita on hyvä käyttää pohjana. Tavoitteita voivat olla esimerkiksi perhesuhteiden ylläpito tai parantaminen, velkojen hoitaminen, kouluttautuminen tai rikosmyönteisten asenteiden muuttaminen (Mohell & Pajuoja 2006, 67-68). Pää tavoitteiden lisäksi on hyvä miettiä välitavoitteet, sillä hyppy lähtötilanteesta lopulliseen tavoitteeseen voi olla kerralla mahdoton toteuttaa. Tärkeää onkin, että asetetut tavoitteet ovat realistisia saavuttaa vankeuden aikana. Tämän vuoksi rangaistusajan suunnitelmaan asetetut tavoitteet eivät välttämättä näytä koko totuutta siitä, mitkä vangin tarpeet ovat. Mikäli tuomio on hyvin lyhyt, ei pitkäaikaisia tavoitteita ole mahdollista toteuttaa, jolloin niitä ei kirjata tavoitteeksi. Hyvin lyhyessä tuomiossa tavoite voi olla ainoastaan vapauttamisen valmistelu. (Arola-Järvi 2012, 48-58; Liimatainen ym. 2017, 34.)

Rangaistusajan suunnitelman käyttö perustuu niin kutsuttuun What Works, eli suomeksi mikä toimii -periaatteeseen sekä RNR-malliin, jotka ovat keskenään hyvin samanlaisia (Lavikkala 2011, 93). Lähtökohtana mikä toimii -periaatteella on ottaa selvää mitkä ovat toimivia menetelmiä sekä miten kohdentaa oikealla tavalla oikeat toimet kuhunkin rikoksenteikijään. Mikä toimii -periaatteeseen liitetään kolme pääperiaatetta, jotka ovat riskiperiaate, tarve- eli kohdistamisperiaate sekä vastaavuusperiaate. Riskiperiaatteella tarkoitetaan sitä, että vankiin kohdistetut toimenpiteet ovat oikein mitoitettuja suhteessa uusimisriskiin, jolloin uusimisriskin kasvaessa vankiin kohdennettu työskentely on aina intensiivisempää. Tarve- eli kohdistamisperiaatteen mukaan kohdennetaan työskentely niihin asioihin, jotka aiheuttavat rikollisen käyttäytymisen. Vastaavuusperiaate laittaa vangin itse toimimaan, sillä työskentelytapojen tulee vastata vangin toimintakykyä ja oppimistyyliä. Englanninkielisistä sanoista risk (riski), need (tarve) ja responsibility (vastuu) nimensä muodostava RNR-malli pohjautuu näihin samoihin tekijöihin, sillä se pyrkii huomioimaan täytäntöönpanon aikaisten toimenpiteiden vastaavuuden vangin toimintakykyyn. (Arola-Järvi 2012, 33-34; Liimatainen ym. 2017, 2-3.)

Pyrkimys rangaistusajan suunnittelulla on se, että vanki syyllistyisi vähemmän tai vähäisempiin rikoksiin rangaistusajan jälkeen. Rangaistusajan suunnitelman etenemisen säännöllisellä seurannalla pyritään siihen, että arvioinnin perusteella luotuja vankeusajan tavoitteita saataisiin eteenpäin niin, että rangaistusajan suunnittelun pyrkimys toteutuisi. (Arola-Järvi 2012, 32.)

Kun vankeusaika alkaa, vangille nimetään vastuuvirkamies, joka huolehtii tämän rangaistusajan suunnitelman seurannasta ja toteuttamisesta. Virkamies seuraa tavoitteiden toteutumista ja kirjaa onko tavoitteet toteutunut osittain, kokonaan tai ei ollenkaan (Liimatainen ym. 2017,

35). Rangaistusajan suunnitelmaa käydään yhdessä läpi vangin kanssa ja huolehditaan, että tavoitteiden eteneminen on mahdollistettu. Tarvittaessa rangaistusajan suunnitelmasta vastaava virkamies esimerkiksi ohjaa vankia hakeutumaan toiseen vankilaan, mikäli rangaistusajan suunnitelman eteneminen ei syystä tai toisesta ole mahdollista senhetkisessä laitoksessa. Myös vangin motivoiminen tavoitteiden edistämiseen on tärkeää. Rangaistusajan suunnitelmaan kirjaaminen kuuluu myös muille vangin kanssa työskenteleville. (Arola-Järvi 2012, 16.)

Vankeusaikana myös vapautta valmistellaan rangaistusajan suunnitelmaan, jotta vapautumisen jälkeistä riskiä kuolla tai syöllistyä uuteen rikokseen saataisiin alennettua. Vapauttamissuunnitelmaa laatiessa kartoitetaan vangin tarpeet vapautumisen jälkeen. Usein toimeentuloon, asumisjärjestelyihin, sosiaalisiin suhteisiin tai päihde- ja mielenterveysongelmiin liittyvät asiat vaativat järjestelyä, jotta vapautuminen tukisi vangin kuntoutumista. Pitkää tuomiota suorittavan vangin vapauttamissuunnitelman laatiminen aloitetaan yleensä puoli vuotta ennen vapautumista, mutta lyhyemmän tuomion kohdalla se aloitetaan monesti jo heti vankeusajan alkaessa. Kuten luvussa 3 kuvailtiin, asteittaiseen vapauttamiseen pyritään valvotulla koevapaudella, avovankilaan sijoittamisella ja ehdonalaisella vapaudella. Rangaistusajan suunnitelma siis seuraa vankia vankeuden jälkeen myös valvotussa koevapaudessa ja ehdonalaisessa vapaudessa. (Arola-Järvi 2012, 17-70; Mohell & Pajuoja 2006, 67.)

6 Tutkimusasetelma

Tämä opinnäytetyö on toteutettu kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena. Laadulliselle tutkimukselle olennaista on, että tutkimuksella pyritään ymmärtämään tutkittavaa ilmiötä. Määrälliseen tutkimukseen erona on, että numeraalisen aineiston sijaan käytetään sanallisia aineistonkeruumenetelmiä. (Kananen 2014, 18.)

Tässä luvussa esitellään tutkimuksen tavoitteet ja tarkoitus sekä tutkimuksen toteutus ja käytetyt tutkimusmenetelmät. Käytetyt menetelmät ovat puolistrukturoitu teemahaastattelu sekä sisällönanalyysi. Viimeisessä osiossa pohditaan tutkimuksen eettisyyttä ja luotettavuutta.

6.1 Tavoitteet ja tarkoitus

Tavoitteet opinnäytetyölle peilautuivat vahvasti ARTO-hankkeen alkuperäisiin tavoitteisiin, jotka olivat systemaattinen osastoperehdytyksen ja valvontahenkilökunnan rangaistusajan suunnitelmiin kirjaamisen vakiinnuttaminen Kylmäkosken vankilaan sekä vartijoiden jokapäiväinen vankityöskentelyn tuominen näkyvämmäksi. Lisäksi tavoitteena oli saada tietoa ARTO-hankkeen kokeilujen onnistumisesta ja näin ollen kerätä tietoa vartijoiden suhtautumisesta hankkeeseen.

Opinnäytetyöni tarkoitus oli selvittää, miten Kylmäkosken vankilan vartijat kokivat ARTO-hankkeen ja sen vaikutukset lähityömallin mukaiseen työskentelyotteeseen. Tarkoituksena oli lisäksi kartoittaa vartijoiden tuen tarve ARTO-hankkeen lähityökokeiluun kuuluvien osa-alueiden vaikiinnuttamiseen.

Opinnäytetyön tutkimuskysymykset ovat:

1. Miten ARTO-hankkeen toimenpiteet edesauttoivat systemaattisen osastoperehdytyksen ja rangaistusajan suunnitelmaan kirjaamisen vakiinnuttamista?
2. Mitkä tekijät mahdollisesti estivät ARTO-hankkeen tavoitteiden saavuttamista?
3. Minkälaista tukea vartijat tarvitsevat ARTO-hankkeen tavoitteiden saavuttamiseksi?

6.2 Tutkimuksen toteutus

Opinnäytetyöprosessini lähti käyntiin joulukuussa 2019 aiheen valinnalla ja tutkimussuunnitelman esittämällä seminaarissa helmikuussa 2020. Seminaari pidettiin viruspandemian aiheuttamien poikkeusolojen vuoksi Skype-yhteydellä. Tutkimussuunnitelman hyväksymisen jälkeen hain tutkimuslupaa (liite 2) Kylmäkosken vankilan johtajalta.

Kylmäkosken vankilan omasta toiveesta haastateltavat olivat vartijoita, joiden tiedettiin osallistuneen ARTO-hankkeen kokeiluihin hankkeen aikana. Vankilan toiminnoista vastaava apulaisjohtaja toimitti minulle listan kyseisistä vartijoista, jonka jälkeen aloin tavoitella heitä sähköpostitse. Lähetin kaikille saatekirjeen (liite 3) ja liitin mukaan suostumuslomakkeen (liite 4). Haastattelut järjestin viikolla 15, poikkeusolojen vuoksi puhelimitse. Käytin haastattelujen nauhoittamiseen ääninauhuria, joka nauhoitti puhelun. Alhaisen vastaamismäärän vuoksi lähetin saatekirjeen uudelleen viikon 15 lopussa niille, jotka eivät olleet ensimmäisellä kerralla vastanneet. Tällä kertaa haastattelumenetelmäksi laitoin kirjallisen vastaamisen teemahaastattelurungossa oleviin kysymyksiin, sillä poikkeusolojen vuoksi vankilat olivat kuormittuneet työmäärästä, ja haastatteluun tarvittava aika oli ymmärrettävästi haastava järjestää. Lopulta kaikki tutkimukseen osallistuneet vartijat on kuitenkin haastateltu suullisesti.

Tämän opinnäytetyön kannalta ihanteellinen määrä haastateltavia olisi ollut 7-8 vartijaa. Lopulta yhteydenottoihin vastanneita ja näin ollen tutkimukseen haastateltavia henkilöitä oli neljä. Heistä jokainen työskentelee tai on työskennellyt ARTO-hankkeen tapahtuma-ajankohdaksi Kylmäkosken vankilassa vartijana. Yhtä lukuun ottamatta jokainen oli suorittanut rikosseuraamusalan tutkinnon tai sitä vastaavan vankeinhoitoalan tutkinnon. Lisäksi yhdellä haastateltavalla oli rikosseuraamusalan sosionomin ammattikorkeakoulututkinto. Virkavuodet haastateltavilla vaihtelivat laajalla skaalalla, vähimmillään alle kaksi vuotta ja enimmillään kaksikymmentäseitsemän vuotta. Suurin osa oli ollut virassa kuitenkin yli kymmenen vuotta.

Litteroin eli muutin haastattelut tekstimuotoon viikon 15 aikana haastattelujen tekemisen lomassa. Litteroinnin jälkeen alkoi aineiston analyysi. Analysoinnissa käytin sisällönanalyysia. Sisällönanalyysissa tavoitteena oli muokata aineisto sellaiseen muotoon, että siitä sai luotua johdopäätöksiä ja aineistoa oli helppo peilata aiempaan tausta- ja teorian tietoon. Raportin laadintaa työstin koko prosessin ajan ja opinnäytetyö valmistui toukokuun 2020 alkupuolella. Esitin työni arvioivassa seminaarissa, jälleen poikkeusolojen vuoksi Skype-yhteydellä, opinnäytetyöohjaajalleni, opponijalle sekä seminaariyleisölle.

6.3 Teemahaastattelu

Kun kahden ihmisen välille syntyy keskusteltu, johon haastattelija on etukäteen teemoittanut käsiteltävät aiheet, puhutaan teemahaastattelusta. Valmiit kysymykset on luotu haastattelun pohjaksi, mutta keskustelun annetaan edetä vapaasti haastateltavan kerronnan myötä. Haastattelijan tehtävä on esittää jatkokysymyksiä niin, että hän saa tarvittavat tiedot aiheesta. (Kananen 2014, 70.)

Kuten edellisessä luvussa tuli ilmi, haastattelin neljää vartijaa, jotka työskentelevät tai ovat työskennelleet ARTO-hankkeen aikana Kylmäkosken vankilassa. ARTO-hankkeen kohderyhmänä oli vartijat, joten oli tärkeää, että heidän näkemyksensä otettaisiin tutkimuksen aiheeksi. Henkilön työtehtävä sekä ARTO-hankkeen kokeiluihin osallistuminen toimivat rajaavina tekijöinä haastateltavien valinnassa. Haastattelu oli lisäksi vapaaehtoinen, joten kaikki osallistuivat omasta tahdostaan.

Haastattelua oli perusteltua käyttää tässä tutkimuksessa, sillä se antaa haastateltavalle mahdollisuuden tuoda esiin oman mielipiteensä vapaasti. Haastattelussa on myös mahdollista esittää tarkentavia kysymyksiä ja näin syventää kerättävää aineistoa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 200.)

Tämä opinnäytetyö tutkii nimenomaan vartijoiden omia näkemyksiä, jolloin heidän mielipiteidensä esille tuominen on tutkimuksen avainsana. Koen, että teemahaastattelun etuna on, ettei haastattelu ole sidottu pitäytymään tietyissä kysymyksissä. Tällä tavoin vartijat saavat parhaiten tuotua esille oman näkemyksensä myös niistä aiheeseen liittyvistä asioista, joita en ole huomannut kysyä.

Teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelumenetelmä. Tutkijoilla on eriäviä näkökulmia puolistrukturoidun määritelmästä, mutta kaikki ovat sitä mieltä, että tällaisessa menetelmässä jokin asia on pysyvä ja muu osuus voi muuttua. Yksi näkökulmista on, että puhuttaessa puolistrukturoidusta haastattelusta, on kysymykset määritelty etukäteen, mutta vastausvaihtoehtoja ei ole asetettu. Tällöin haastateltava saa vastata vapaasti. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 47.) Tässä opinnäytetyössä puolistrukturoidusta käytetään kyseistä määritelmää.

Teemahaastattelurunko (liite 1) on luotu niin, että annettujen kysymysten vastaukset pyrkivät vastaamaan opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin. Teemahaastattelun tapaan haastattelurunko koostuu teemoista ja teemoja tarkentavista apukysymyksistä. Esimerkkinä teema kaksi, osastoperehdytys, jonka ensimmäisenä apukysymyksenä ”Millä tavalla osastoperehdytys on toteutettu ennen ARTO-hanketta?”. Apukysymysten tarkoituksena on saada aikaan vastaus, joka vastaa tutkimuskysymykseen. Aina kysymys ei kuitenkaan tuottanut vastausta suoraan, vaan jouduin tarkentamaan kysymystä. Teemahaastattelu antoi hyvät mahdollisuudet juuri tähän. Tutkimuskysymysten ja aiemman taustatiedon perusteella valitsin haastattelun teemoiksi alkukaritoitus eli taustatiedot, osastoperehdytys ja rangaistusajan suunnitelmaan kirjaaminen.

6.4 Sisällönanalyysi

Tässä tutkimuksessa aineiston analyysimenetelmänä käytettiin sisällönanalyysia, sillä sen avulla on mahdollista tuoda aineistosta esille niitä aihealueita, joita haastatteluissa on selkeimmin tuotu ilmi. Tutkimuksen analyysivaiheeseen sisältyy monenlaisia asioita ja ensimmäiseksi tutkijan kannattaakin päättää, mikä häntä kiinnostaa keräämässään aineistossa. Aloitin aineiston läpikäynnin litteroimalla eli tekstimuotoon muuttamalla teemahaastatteluista tehdyt äänitteet jokaisen haastattelun jälkeen. Litteroitua materiaalia haastatteluista syntyi yhteensä kolmekymmentäyksi sivua. Purkaessani äänitteitä tekstimuotoiseksi, olin tarkka, että kaikki haastateltavien lauseet ovat sanasta sanaan samoin, kuin äänitteessä. Seuraavaksi etenin erottelemalla keräämästäni aineistosta ne asiat, jotka vastaavat tutkimuskysymyksiin. Tässä vaiheessa karsiutui jonkin verran haastattelutilanteessa ohi aiheen puhuttua, ei tutkimuksen kannalta olennaista tietoa. On tärkeää rajata kaikki muu saatu aineisto pois, jottei tuloksia synny asetetun tutkimusongelman ulkopuolelle. Jokaiselle teemahaastattelun rungossa olevalle teemalle valitsin oman värin, jota käytin ilmausten korostamiseen. Haastateltavat olivat melko selkeästi vastanneet kysymyksiin niiden yhteydessä, mutta osittain vastauksia löytyi myös muihin teemoihin liittyvien kysymysten vastauksista. Värikorostamisella oli helppo erotella myös nämä eksyneet ilmaisut oikean teeman vierelle. (Tuomi & Sarajärvi 2017, 78-85.)

Seuraava luonnollinen askel oli aineiston luokittelu. Luokittelulla tarkoitetaan sitä, kun aineistosta poimitaan samaan kategoriaan liittyvät vastaukset yhteen. Samaa kategoriaan liittyvät vastaukset kokosin taulukkoon ja vastauksista muodostin pelkistetyt ilmaisut. Samankaltaisista ilmaisuista sain luotua alaluokan. Useamman samankaltaisen alaluokan yhdistelyllä sain luotua tiiviimmän kokonaisuuden, yläluokan. Lopulta yläluokat liitettiin isompiin kokonaisuuksiin, yhdistäviin luokkiin. Luokittelulla on mahdollista analysoida aineisto sellaiseen muotoon, että teorian kautta voidaan vastata opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin. Esimerkki luokittelusta liitteessä 5. (Tuomi & Sarajärvi 2017, 78-85.)

Aineistoni oli osittain pirstaloitunutta ja aineiston luokittelu oli mielestäni ainoa, varma tapa saada kaikki tutkimuksen kannalta olennainen tieto kerättyä. Aluksi oikeanlaisen

luokittelutavan löytäminen ja koko vaiheessa vauhtiin pääseminen vei paljoltikin aikaa, mutta alkukankeuden jälkeen alkoi sujua nopeasti eikä vienyt sen enempää aikaa, kun olin sille yhtenä opinnäytetyöprosessin vaiheena varannut.

Sisällönanalyysi on puolueeton ja systemaattinen tapa analysoida haastattelua ja sitä voidaan toteuttaa monella tavalla. Tässä tutkimuksessa käytin analysointimenetelmänä teoriaohjaavaa sisällönanalyysia. Teoriaohjaavassa sisällönanalyysissa saatua tietoa nimensä mukaisesti ohjaa teoria, eli aiempi tieto aiheesta. Tilaa jätetään kuitenkin myös uudelle tiedolle. Analyysista pystytään erottamaan aiemman tiedon vaikutuksia lopputulokseen, mutta tarkoituksena on avata uutta näkökulmaa, ei sitoutua aiempaan tietoon täysin. Tietoa kerätään analyysin alkuvaiheessa aineistoon pohjautuen, jonka jälkeen siihen sidotaan mukaan tutkimuksessa käsitellyä teoriatietoa. (Tuomi & Sarajärvi 2017, 81-85.)

Tässä opinnäytetyössä keskeisintä on tietysti ARTO-hanke, sen taustat, tavoitteet ja tulokset. Koska opinnäytetyö arvioi hankkeen tuloksia, tulee johtopäätösten pohjautua siihen, kuinka hanke on onnistunut tavoitteissaan. Johtopäätösten pohjana käytettiin myös aiempaa tietoa vuorovaikutuksellisesta työtteestä, osastoperehdytyksestä ja rangaistusajan suunnitelmasta sekä Rikosseuraamuslaitoksen arvoja ja strategiaa.

6.5 Eettisyys, luotettavuus ja yleistettävyys

Eettisesti hyväksyttävän ja luotettavan tutkimuksen luominen edellyttää, että tutkimusta tehdessä on otettu huomioon hyvän tieteellisen käytännön ohjeet. Tutkimusta tehdessä tulee olla rehellinen, huolellinen ja tarkka sekä tutkimustyössä, että tulosten dokumentoinnissa, esittämisessä ja arvioidessa tutkimuksen tuloksia. Tutkimuksessa käytetyt menetelmät tulee olla luotettavia ja tutkimuksen julkaisusta tiedottaa vastuullisesti. Käytetty teoreettinen viitekehys ja viittaukset muiden tekemiin tutkimuksiin tulee olla asiallisia ja kunnioittavia. Yleisesti tutkimuksen tulee olla suunniteltu ja toteutettu vaatimusten mukaisesti ja oikeanlaiset tutkimusluvut hankittuna. Eettisesti luotettava tutkimus ei sisällä valheellista, varastettua tai plagioitua tietoa eikä tutkimuksessa tehtyjä havaintoja vääristellä. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 3-5.)

Varmistamalla opinnäytetyön luotettavuudesta ja eettisestä hyväksyttävyydestä, tutustuin huolellisesti käyttämiini tutkimusmenetelmiin, jotta käyttäisin niitä oikein. Tein raportoinnin kielteeltä osin huolellisesti ja niin, ettei mitään tietoja vääristelty tai lähdemateriaalia lainattu suoraan eikä materiaalia plagioitu. Tässä opinnäytetyössä julkaisematonta lähdemateriaalia on käytetty jonkin verran, sillä taustatietoa ARTO-hankkeesta ei ole julkisesti saatavilla. Sain Kylmäkosken vankilalta erilaisia muistioita käytettäväkseni. Mielestäni tämä ei kuitenkaan vaikuta tutkimuksen luotettavuuteen, sillä lähteet ovat luotettavia ja alkuperäisiä. Haastatteluista saamiani aineistoja tulkitsin huolellisesti ja niin, ettei tutkimustulokset vääristy omien tulkintojen

vuoksi. Eettisyyden kannalta on tärkeää, että tutkimusta varten on tutkimuslupa. Tätä opinnäytetyötä varten hain tutkimusluvan Kylmäkosken vankilan johtajalta (liite 2).

Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden takaamisessa tärkeää on, että luotettavuutta pohditaan jo suunnitelmaa tehdessä. Käytetyt menetelmät tulee miettiä tarkkaan vastaamaan tehtyä tutkimusta. Tärkeintä luotettavuuden varmistamisessa on dokumentoida aineisto tarkasti sekä perustella miten mikäkin on tehty ja miksi. Tutkimuksen aikana vertailen eri lähteistä saatua tietoa niin, ettei teoreettinen tausta tai johtopäätösten perustelut nojaa vain yhteen lähteeseen. Tämä lisää tutkimuksen vahvistettavuutta ja tätä kautta luotettavuutta (Kananen 2014, 151-152).

Tutkimuksen luotettavuuteen voi vaikuttaa se, että tutkimus on toteutettu haastattelumenetelmällä. Haastattelun avulla kerätty tieto voi olla virheellistä, sillä haastateltavalla ei ole hänelle asetettua velvollisuutta puhua totta. Haastateltava voi myös pyrkiä näyttäytymään hyvässä valossa ja vältellä negatiivisia aiheita (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 201-202; Hirsjärvi & Hurme 2008, 35). Lisäksi haastattelut litteroitiin jälkikäteen, jolloin haastateltavan sanomiset ovat tutkijan oman tulkinnan varassa. (Kananen 2014, 71.) Tätä luotettavuusongelmaa pyrittiin välttämään sisällönanalyysivaiheessa tulkitsemalla haastateltavan sanoista myös piilomerkityksiä. Lisäksi annoin pyynnöstä aineiston raakaversioon haastateltavan tarkasteltavaksi, jolloin he saivat varmistaa, ettei heidän sanomisiaan ole vääristelty tai ymmärretty väärin. Kysymykset toimitettiin haastateltaville etukäteen, jotta he saivat miettiä vastauksiaan etukäteen. Tällä tavoin saatiin maksimoitu määrä tietoa aiheesta (Tuomi & Sarajärvi 2017, 63).

Eettiset puolet opinnäytetyötutkimuksessani mietityttivät erityisesti siinä vaiheessa, kun ymmärsin, että jo tutkimuksen kohderyhmä oli pieni, mutta otanta jäi sitäkin pienemmäksi. ARTO-hankkeeseen osallistuneita vartijoita ei ollut kovin suurta määrää, joten varmasti ainakin oman laitoksen sisällä suurin osa tietää, kuka on hankkeeseen osallistunut. Tämän otin huomioon tuloksia raportoidessani kiinnittämällä erityistä huomiota siihen, ettei vastauksista voi yksilöidä ketään henkilöä. Osassa haastatteluista tuli ilmi asioita, joista heidät olisi voinut tunnistaa, mutta itse tutkijana huolehdin, että ne jäivät raportoimatta. Mikäli haastateltava käytti haastattelussa selkeästi tunnistettavia murre sanoja, muutin ne kirjakieliseen muotoon. Haastateltavat saattoivat myös olla tietoisia siitä, että kohderyhmä on pieni ja on mahdollista, että vastauksia harkittiin siinä määrin, ettei asettaisi itseään epäedulliseen valoon.

Pyrin minimoimaan yllä mainitun ongelman kertomalla haastateltaville tarkasti, ettei heidän henkilöllisyytensä ilmene tutkimuksen tuloksissa. Haastateltavien anonymiteetin suojaamiseksi haastattelut järjestettiin niin, ettei ulkopuolisilla ollut mahdollista kuulla tai nähdä haastattelutilannetta. Puhelinhaastatteluissa haastateltavan omalle vastuulle jäi kuitenkin varmistaa, ettei hänen osuuttaan haastattelusta ollut ulkopuolisen mahdollista kuulla tai nähdä. Haastatteluista syntyneitä ääninauhaa tai litterointeja ei liitetty kenenkään nimeen tai muihin

henkilöllisyyden paljastaviin tietoihin. Kaikki tällaiset aineistot hävitetään huolellisesti heti opinnäytetyön hyväksynnän jälkeen. Haastattelutilanteesta luotiin sekä haastattelijalle, että haastateltavalle miellyttävä ja luottamusta herättävä, jolloin haastateltava pystyi parhaiten olemaan oma itsensä ja kertomaan asiat luontevammin. Lisäksi tutkimukseen osallistumisesta pyydettiin haastateltavien suostumus kirjallisesti (liite 4). Haastattelun alussa käytiin haastateltavan kanssa läpi, mistä tutkimuksessa on kyse ja mitä siltä haetaan. Eettisyyden kannalta on tärkeää, että haastateltava tietää, mitä aihetta haastattelu koskee (Tuomi & Sarajärvi 2017, 64).

On hyvä pohtia myös tutkimustulosten yleistettävyyttä. Laadullisen tutkimuksen aineistoa perusteellisesti läpikäymällä on mahdollista tehdä päätelmiä siitä, mikä tutkittavassa ilmiössä on niin merkityksellistä, että sitä voitaisiin käyttää yleisemmin tarkastellessa. Laadullisessa tutkimuksessa yleistettävyydestä puhutaan usein myös siirrettävyytenä. Siirrettävyydellä voidaan tarkoittaa tutkimustulosten hyödyntämistä toisessa ympäristössä. Esimerkiksi tämän tutkimuksen osalta siirrettävyyden hyötyjä voitaisiin löytää, kun ARTO-hankkeen toinen osa, vankien sähköisen asioinnin kokeilu, pidetään Hämeenlinnan vankilassa (Heikkilä, Ylisassi & Seppänen 2020). Tutkimustulokset etenkin ARTO-hankkeen haasteista ja vartijoiden tuen tarpeesta on suoraan siirrettävissä hyötykäyttöön, kun sama hanke jatkuu toisessa ympäristössä. Siirrettävyydellä voidaan tarkoittaa myös tutkimustulosten hyödyntämistä eri yhteydessä, kuin alkuperäinen tutkimus. Tämän opinnäytetyön tuloksia voidaan hyödyntää ainakin osittain muiden Rikosseuraamuslaitoksen hankkeiden toteuttamisessa, sillä johtopäätöksissä on osoitettu, että esimerkiksi samankaltaisia haasteita on ollut myös muiden samankaltaisten hankkeiden onnistumisessa. (Eskola & Suoranta 1998, 66-68.)

7 Tulokset

Tässä luvussa esitellään opinnäytetyön tutkimustulokset. Tutkimustulokset on esitetty ja jaoteltu niin, että ne pyrkivät vastaamaan luvun viisi alaluvussa 5.1 mainittuihin tutkimuskysymyksiin. Ensimmäisenä käydään läpi haastateltavien taustatiedot hankkeesta ja siihen osallistumisesta. Sen jälkeen keskitytään hankkeen tavoitteiden saavuttamiseen ja kokeilujen vakiinnuttamiseen liittyviin haasteisiin. Lopuksi käydään läpi vartijoiden tuen tarvetta hankkeen aikana ja sen jälkeen. Tutkimustuloksiin on sisällytetty myös suoria lainauksia teemahaastattelusta. Lainaukset erottuvat muusta tekstistä sisennyksellä ja kursivoinnilla.

7.1 Taustatiedot ja alkukartoitus

Kaikki haastateltavat osasivat kertoa ARTO-hankkeen tavoitteiksi systemaattisen osastoperehdytyksen ja rangaistusajan suunnitelmaan kirjaamisen vakiinnuttamisen sekä vartijoiden työn

tekemisen näkyvämmäksi, mutta kukaan ei nimennyt tavoitteeksi tiedonkulun parantamista vangin asioissa.

”...täytettäis ne rangaistusajaiseen suunnitelmaan, että se tulis vähän enemmän näkyväksi toi mitä valvontahenkilökunta tekee vankien kanssa ja sitten siihen kanssa se perehdytys, että se tulis mahdollisimman samanlaiseks kaikille.”
(H3)

Kysyttäessä osallistumisesta ARTO-hankkeeseen kaikki haastateltavat kertoivat käyttäneensä tuloperehdytyslomaketta hankkeen aikana. Kaikki haastateltavat tekivät hankkeen aikana kirjauksia rangaistusajan suunnitelmaan. Kirjausten määrä vaihteli satunnaisten huomioiden kirjaamisesta päivittäiseen, jokaista vankia koskevaan kirjaamiseen.

Suhtautuminen ARTO-hankkeeseen oli pääosin myönteistä. Yhden mukaan vastaavanlaista hanketta oli jo odotettu, sillä esimerkiksi rangaistusajan suunnitelmaan kirjaamisen ottamisesta osaksi vartijoiden työtä oli puhuttu jo vuosia. Vartijoiden työn näkyvämmäksi tuomista pidettiin erityisen tärkeänä sen vuoksi, ettei ole riittävää, että vartijat sanovat tekevänsä lähityötä, vaan se tulisi myös näkyä jossain. Käytännön esimerkiksi haastateltava antoi tilanteen, jossa arviointikeskus tekee vangin sijoittelua. Arviointikeskus ei saa vangista tarvittavia tietoja, ellei vartija ole kirjannut rangaistusajan suunnitelmaan. Toisaalta yhden haastateltavan mukaan hankkeen toimenpiteistä ei riittävästi keskusteltu valvontahenkilökunnan kanssa, vaan se otettiin käyttöön valmiina, ulkopuolelta tulevana pakettina. Lisäksi yksi haastateltavista koki epämiellyttävänä sen, että hankkeeseen oli pakko osallistua. Yhtenevänä mielipiteenä hanke ei varsinaisesti muuttanut työnkuvaa juurikaan, vaan aiemmin jo käytössä olleet työtehtävät alettiin kirjata ylös.

”Se, jos ei niitä kirjauksia esimerkiks tee sinne ransuun, niin eihän se arviointikeskus sitte, ku se arvioi sitä vangin sijoittelua, vaikka tulevaisuudessa, nii tuota nii eihän se voi tietää siitä vangista mitään, jos ei myös vartijat siitä mitään kirjota.” (H1)

7.2 ARTO-hankkeen tavoitteiden saavuttaminen

Taustatietojen ja alkukartoituksen jälkeen kävimme läpi eri osa-alueita liittyen ARTO-hankkeen tavoitteiden saavuttamiseen. Tavoitteet olivat systemaattisen osastoperehdytyksen ja rangaistusajan suunnitelmaan kirjaamisen vakiinnuttaminen vartijoiden työhön sekä tiedonkulun parantaminen vankien asioissa ja näin ollen vartijoiden työn tekeminen näkyvämmäksi.

Osastoperehdytys Kylmäkosken vankilassa ennen ARTO-hanketta ja sen tuomaa tuloperehdytyslomaketta koettiin epätasalaatuiseksi. Tähän vaikuttava tekijä oli muun muassa se, että vangille saattoi unohtua kertoa jokin asia ja seuraavalle vangille taas jokin toinen asia. Lisäksi

tasalaatuisuutta vaikeutti se, että perehdytykseen ei ollut samaa kaavaa, jolloin jokainen teki sen käytännössä eri tavalla. Kaikilla haastateltavilla perehdytyksen laajuus ennen ARTO-hanketta vaihteli. Vaihtelun perusteina oli se, tuliko vanki ensimmäistä kertaa Kylmäkosken vankilaan vai oliko tämä ollut siellä jo aiemmin. Uusille vangeille ainakin pyrittiin kertomaan asioista laajemmin, kun taas aiemmin samassa laitoksessa olleille perehdytys jäi hyvin pintapuoliseksi, jopa olemattomaksi. Yhdelle haastateltavista perehdytyksen laajuuteen vaikutti myös käytävissä oleva aika, sillä perehdytys saatettiin toteuttaa joskus jopa muutamassa minuutissa.

Uuden tuloperehdytyslomakkeen myötä vangin osastoperehdyttämisestä tuli tasalaatuista niin, että kaikille kerrottiin samat asiat eikä mitään unohtunut. Lomaketta pidettiin erinomaisena nimenomaan muistilapun roolissa. Lisäksi tuloperehdytyslomakkeen myötä yksi haastateltavista oli huomannut aiemmasta perehdytysmallistaan puuttuneen tärkeitä osa-alueita, kuten järjestyssäännön läpikäyminen vangin kanssa. Järjestyssäännön perehdyttäminen koettiin tärkeänä ennakoivana työnä etenkin silloin, jos vanki rikkoo sääntöjä ja yrittää vedota tietämättömyyteen.

”Vaikka järjestyssäännön läpikäyminen jollain tasolla siinä perehdytystilanteessa niin sitä en oo esimerkiks harrastanu aikasemmin ollenkaan, että eipähän nyt ainakaan voi tulla semmosta tilannetta, että vanki tekee jotain väärin ja sitte ilmottaa suureen ääneen, silmät loistaen, että hän ei tiennyt, että tämä on kiellettyä.” (H1)

ARTO-hankkeen myötä odotettiin perehdytyshetken luovan hyvän pohjan vangin ja vartijan väliselle lähityöskentelylle sekä parantavan vankituntemusta. Vankituntemuksesta puhui kolme haastateltavista ja kaikki kolme kokivat, että tuloperehdytyslomake parantaa vankituntemusta. Nimenomaan perehdytyksen luoma kontakti vankiin paransi vangin tuntemista. Perehdytyksen tekeminen vangin kanssa kahden kesken, poissa osastolta, parantaisi yhden haastateltavan mukaan ensikontaktia vangin kanssa entisestään. Kahden haastateltavan mielestä erityisesti lomakkeessa olevat, hyvät kysymykset auttavat vankiin tutustumisessa.

Yhtenä osastoperehdytyskokeilun tuloksena odotettiin työntekijöiden osaamisen ja työskentelymotivaation lisääntymistä. Kahden haastateltavan motivaatio vangin perehdyttämiseen oli lisääntynyt lomakkeen myötä, mutta toisella vain sen vuoksi, että kirjallisesti tehdystä perehdytyksestä jää dokumentointi, onko perehdytys tehty vai ei. Kahden mielestä tuloperehdytyslomakkeen käyttö on parantanut omaa osaamista siinä mielessä, että perehdytyksen osaa tehdä laadukkaammin, kuin ilman lomaketta.

”Kun se lomake tuli niin se jotenkin niinku iskostu paremmin se, että lähden tästä hoitamaan sen perehdyttämisen.” (H1)

Seuraavaksi kävimme läpi, millä tavalla rangaistusajan suunnitelma on toiminut vartijoiden työvälineenä ennen ARTO-hanketta ja millä tavalla se toimi työvälineenä ARTO-hankkeen myötä. Rangaistusajan suunnitelma ei ole ollut vartijoiden työvälineenä ennen hanketta. Haastateltavat kertoivat joskus käyneensä katsomassa tai kirjaamassa jonkin yksittäisen asian, mutta eivät siinä määrin, että voitaisiin puhua työvälineestä.

”No, ei se kyllä oo ollu oikein milläänlailla, ei... en mä oo ransuja kyllä, vankien ransuja käyny lävitte enkä sinne tehny kirjauksia...” (H1)

ARTO-hankkeen myötä rangaistusajan suunnitelman uudeksi työvälineeksi otti kaksi haastateltavista. Yksi kertoi, että aikaa hankkeesta on kulunut vähän, eikä muutosta ole ehtinyt syntyä, mutta koki, että siitä voisi tulla työväline. Yksi haastateltavista oli kirjannut esimerkiksi vangin onnistumisia rangaistusajan suunnitelmaan.

”Jos sit esimerkiks (vanki) on erittäin hyvin, pitää sellinsä siistinä, että se on oikein semmonen silmiinpistävää siisteyttä ja se on koko ajan, nii semmosta mä kirjailen sinne.” (H4)

ARTO-hankkeen yksi tavoitteista oli parantaa tiedonkulkua vangin asioissa. Kolme haastateltavista oli selkeästi sitä mieltä, että rangaistusajan suunnitelmaan kirjaaminen on parantanut tiedonkulkua vangin asioissa eri työntekijöiden välillä sekä laitoksen sisälle, että sen ulkopuolelle. Muut laitoksen sisäiset työntekijät olivat huomioineet vartijoiden kirjauksia ja kysyneet esimerkiksi tarkennusta tehtyihin kirjauksiin.

Yksi haastateltavista ei ollut huomannut lainkaan vaikutusta tiedonkulussa rangaistusajan suunnitelmaan kirjaamisen avulla. Kokeilun jälkeen ei ollut tarjottu palautetta tehdystä työstä tai muutenkaan annettu ilmi, että kirjaukset olisi milläänlailla vaikuttanut mihinkään. Tällöin on jäänyt tunne, ettei tieto ole kulkeutunut kenellekään.

7.3 Haasteet kokeilujen vakiinnuttamisessa

Keskustelimme molempien kokeilujen vakiinnuttamiseen liittyvistä haasteista. Lisäksi haastateltavat saivat kertoa, miten haasteet voitaisiin voittaa. Tuloperehdytyslomakkeen osalta yksi haasteeksi koettu tekijä on vartijoiden muutoksiin liittyvät asenteet. Koettiin, että vartijat ovat työskennelleet niin kauan samoilla kaavoilla, ettei uusien toimintatapojen vakiinnuttaminen onnistu helposti.

”Kun tulee joku uus asia... niin, se kohtaa jonkilaista tietysti vastavirtaa varmaan työporukassa. Joku toteaa, että hän on tehnyt perehdytyksen ilman loma-ketta aina ja niin aikoo jatkaa aina.” (H1)

Yhden mielestä haasteellista on järjestää riittävä aika. Osastojen päivärytmi koetaan niin hektiseksi, että aina perehdytykseen ei ole aikaa. Perehdytys saattaa keskeytyä tai sen aloittamiseen ei ole aikaa lainkaan, jolloin sitä täytyy siirtää myöhempään ajankohtaan. Myöhemmin asia saattaa olla jo unohtunut.

Yhden haastateltavan mielestä tuloperehdytyslomakkeen käyttöönotto ja sen käyttäminen eivät tuota erityisiä haasteita, mutta tällä hetkellä lomakkeen käyttö tuntuu turhalta, koska sen hyödyt eivät näyttäydä vartijoille. Uusia kokeiluja tulee niin paljon ja tiheään tahtiin, että kokeilut unohtuvat heti niiden päätyttyä. Ei ole myöskään tiedossa, pitääkö kokeilujen työskentelytapoja edelleen jatkaa, vaikka kokeilu on päättynyt.

”Ei oo, mun mielestä ei oo (haasteita). --- Mutta tää on nytte niinku, jos tätä halutaan jatkaa, siis mä en tiedä, tällä hetkellä mä en ees tiedä, että halutaanko näitä, että näitä (perehdytyksiä) tehdään paperille.” (H4)

Merkittävä haaste oli yhden haastateltavan mielestä myös se, että osa vartijoista käyttää tuloperehdytyslomaketta, kun taas osa ei. Tällä tavoin on vaikea tietää, onko perehdytys tehty, sillä joku on saattanut tehdä sen, mutta ei ole käyttänyt lomaketta.

Tuloperehdytyslomakkeen yksi haastateltavista koki liian laajaksi ja näin ollen käyttö tuntuu turhauttavalta, kun osa asioista koetaan menevän kuuroille korville. Tässä puheeksi tuli vangin mielentilan vaikutus perehdytystilanteen onnistumiseen, sillä vanki ei välttämättä ole juuri vankilaan saapuessaan vastaanottavainen runsaalle määrälle tietoa. Perehdytyslomakkeen laajuuden yksi haastateltavista liitti myös vartijoiden muutosvastarintaan niin, että työn määrä lisääntyy.

”Koska se oli niin pitkä lomake ja siinä oli niin paljon kaikkea sellasta, mitkä ei ollu niinku sillä punasella hetkellä tarpeellisia tietoja, niin sit siitä meni paljon niinku, meni hukkaan.” (H2)

Vartijoiden muutosvastarintaan liittyvissä haasteissa ratkaisuksi yksi haastateltavista esitti tiedottamisen ja lähiesimiehen osallistumisen lisäämistä. Lähiesimies ei yhden haastateltavan mukaan osallistunut hankkeeseen lainkaan. Lähiesimieheltä olisi kaivattu jalkautumista osastoille kyselemään, miten vankien perehdytykset ovat sujuneet. Tuloperehdytyslomakkeen laajuuteen ja sitä kautta vartijoiden muutosvastarintaan sekä turhaksi koetun tiedon kertomiseen vangille yksi haastateltavista esitti ratkaisuksi lomakkeen lyhentämistä.

”Ehkä ois toivonu, varmaa lähiesimiehen niinkun, panos varmaan ois tärkeätä näissä kaikissa uudistuksissa yleensäkin, että ehkä sitä ois voinu lähiesimies, meidän lähiesimiehet ainaki oli kaikista eniten pihalla varmaan tästä koko ARTO-hankkeesta.” (H1)

Vartijat toivoivat, että heidän tekemänsä työ tehtäisiin näkyvämmäksi. Esimerkkinä annettiin se, että perehdytys merkittäisiin johonkin niin, että seuraavaksi kyseiselle työpisteelle tuleva vartija näkisi perehdytyksen olevan tehty uudelle vangille vartijan poissa ollessa eikä hänen sitä tarvitsisi enää tehdä. Ratkaisuksi ajanpuutteeseen yksi haastateltavista esitti perehdytyksen ajoittamista tiettyyn hetkeen niin, että perehdytyksen saisi rauhassa toteuttaa. Vangin osastolle siirtämiseen voitaisiin luoda aikataulu, jolloin vangin saapumisen voisi ennakoita.

”Se (osastoperehdytys) pitäis saada tehtyä rauhassa ja siihen olis se oma aikansa, mutta... ehkä niinku omalla osastolla, ku on töissä, niin olisko se sitten, että se olis joku tietty kellonaika katottuna aina, ku se vanki tulee sinne osastolle.”
(H3)

Myös rangaistusajan suunnitelmaan kirjaamisen osalta vartijoiden asenteista johtuva muutosvastarinta oli haasteena. Uusien työskentelytapojen omaksuminen pitkään työssään olleille koettiin haastavaksi. Monien koetaan ajattelevan, että he ovat tehneet työnsä aina hyvin eikä työtä ole tarvetta muuttaa.

”Ei kaikki varmaan koskaan, tavallaan varsinkaan nämä vanhan liiton vartijat, ni sitä ota (työskentelytavaksi).” (H1)

Ajanpuutteen haasteena koki yksi haastateltavista. Kun vangin kanssa tapahtuu jotain, minkä voisi kirjata rangaistusajan suunnitelmaan, täytyy jo hoitaa toisen vangin asioita ennen kuin ehtii kirjaamaan. Näin tapahtuessa on helpompi jättää kirjaamatta ollenkaan. Ajan riittäminen oli kuitenkin ongelma vain joskus, ei aina. Lisäksi kolme muuta haastateltavaa olivat rangaistusajan suunnitelmaan kirjaamisesta sitä mieltä, että aikaa on riittävästi.

”Joo, kyl mä niinku uskoisin, että siihen on resursseja.” (H2)

Yksi haastateltavista nimesi haasteeksi oman työn merkityksen kyseenalaistamisen ja epävarmuuden siitä, mitä asioita kannattaa rangaistusajan suunnitelmaan kirjata ja mitkä asiat ovat merkityksellisiä. Lisäksi yksi ei näe rangaistusajan suunnitelmaan kirjaamista tarpeeksi tärkeänä ylipäätään. Myös muiden työntekijöiden suhtautuminen vartijoiden kirjauksiin lisäsi epävarmuutta. Oli pelko siitä, että muut työntekijät suhtautuisivat kirjauksiin negatiivisesti. Myös uusi rooli rangaistusajan suunnitelmaan kirjaavana vartijana aiheutti epärointiä.

Sekä vartijoiden muutosvastarintaan, että oman työn merkityksen kyseenalaistamiseen rangaistusajan suunnitelmaan kirjaamisen osalta voidaan vaikuttaa lähiesimiehen aktiivisella osallistumisella, tiedottamisella ja perustelemalla, miksi työmenetelmät tulisi ottaa käyttöön. Työmenetelmiin kannustaminen antaisi mielikuvan, että tehtävä työ on tärkeää.

”...perustelemalla ja tiedottamalla ja lähiesimiehen tuella ja tavallaan osottaa kiinnostuksensa.” (H1)

”Sitä konkretiaa tekee näkyväks vartijoille.” (H2)

7.4 Vartijoiden saama perehdytys ja sen tarve

Vartijoiden perehdytyksen tarvetta hankkeen tavoitteiden saavuttamiseksi kartoitin kysymällä haastateltavilta, millaista perehdytystä he saivat ARTO-hankkeen kokeiluihin, kokivatko he saadun perehdytyksen riittäväksi sekä millaista perehdytystä he olisivat kaivanneet. Perehdytyksellä tässä tapauksessa tarkoitettiin muuta, kuin kirjallista ohjeistusta.

ARTO-hankkeen kokeilujen toteuttamisesta lähetettiin vartijoille sähköpostiohjeistus. Kaikki haastateltavat tiesivät, että ARTO-hankkeen alussa järjestettiin vartijakoulutus, mutta yhtä lukuun ottamatta he eivät päässeet osallistumaan. Yksi haastateltavista oli osallistunut toiseen vartijakoulutuspäivään. Yksi haastateltavista oli saanut perehdytystä toiselta vartijalta.

”En saanu oikeastaan minkäänlaista niinku perehdytystä.” (H1)

Puolet haastateltavista kokivat, että perehdytyksen tarvetta ei jäänyt oman työkokemuksen ja kirjallisen ohjeistuksen ollessa apuna. Toinen puoli olisi halunnut kirjallisen ohjeen lisäksi perehdytystä.

Huolimatta siitä, että osa koki saaneensa riittävästi perehdytystä, kaikkien haastateltavien mielestä enemmän perehdytystä olisi pitänyt järjestää. Kaksi haastateltavista erotteli tietynlaisen perehdytyksen tarpeelliseksi, toinen kaipasi yksilöperehdytystä ja toinen ryhmämuotoista perehdytystä. Tärkeimpänä perehdytykseltä toivottiin sitä, että perehdytykseen olisi kaikilla vartijoilla mahdollisuus osallistua.

8 Johtopäätökset

Tässä luvussa esitellään tutkimustulosten perusteella luotuja johtopäätöksiä. Johtopäätöksillä on onnistuttu vastaamaan aiemmin asetettuihin tutkimuskysymyksiin. Tutkimuskysymykset olivat: 1. Miten ARTO-hankkeen toimenpiteet edesauttoivat systemaattisen osastoperehdytyksen ja rangaistusajan suunnitelmaan kirjaamisen vakiinnuttamista? 2. Mitkä tekijät mahdollisesti estivät ARTO-hankkeen tavoitteiden saavuttamista? 3. Minkälaista tukea vartijat tarvitsevat ARTO-hankkeen tavoitteiden saavuttamiseksi? Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää valvontahenkilökunnan eli tässä tutkimuksessa vankilan vartijoiden näkemyksiä Kylmäkosken vankilassa toteutetun ARTO-hankkeen tavoitteiden saavuttamisesta sekä kartoittaa vartijoiden tuen tarve hankkeen kokeilujen vakiinnuttamiseen. ARTO-hankkeen tavoitteena oli kehittää systemaattista osastoperehdytystä ja rangaistusajan suunnitelmaan kirjaamista Kylmäkosken vankilassa sekä tuoda vartijoiden työ näkyvämmäksi. Kokeilujen tuloksena odotettiin vartijoiden osaamisen ja työskentelymotivaation parantumista. Keskeisimpinä johtopäätöksinä

tutkimustuloksista saatiin selville, että ARTO-hankkeen toimenpiteet edesauttoivat työmenetelmien käyttöönottoa merkittävästi, mutta vartijat tarvitsevat lisää tukea, jotta kokeilut saataisiin vakiinnutettua Kylmäkosken vankilan vartijoiden työhön.

Tämän opinnäytetyön tutkimustulosten mukaan Kylmäkosken vankilan vartijat suhtautuvat ARTO-hankkeeseen pääosin myönteisesti. Hanke koettiin uudistavana ja innostavana ja sen tavoitteista ja tarkoituksesta osattiin kertoa monipuolisesti. Toisaalta hankkeeseen osallistumisen pakollisuus sai aikaan vastarintaa. Vartijat osallistuivat aktiivisesti molempiin hankkeen kokeiluihin, mutta tuloperehdytyslomakkeen osalta osallistuminen oli selkeästi runsaampaa. Aineiston mukaan osastoperehdytystä on aina jollain tasolla tehty Kylmäkosken vankilassa, joten on mahdollista, että osastoperehdytyskokeilu oli helpommin lähestyttävä eikä tuntunut niin haastavalta, kuin kokonaan uusi työtehtävä, rangaistusajan suunnitelmaan kirjaaminen. Tämän tutkimuksen tuloksista ei kuitenkaan selviä syytä siihen, miksi osastoperehdytyskokeiluun osallistuttiin aktiivisemmin. Vartijat kokevat tehneensä lähityötä aina (Kajander 2018), jonka osaksi myös osastoperehdytys mielletään.

Opinnäytetyön tutkimustuloksista selviää, että aiemmin epätasalaatuiseksi ja vankeja epätasavertaistavaksi koettu osastoperehdytys tuli tuloperehdytyslomakkeen myötä tasalaatuiseksi ja järjestelmälliseksi sekä jokaiselle vangille samanlaiseksi. Tuloperehdytyslomake toimii hyvänä muistilappuna ja tekee perehdytyksestä kaikki tarvittavat osa-alueet kattavan. Tutkimustulosten mukaan ARTO-hankkeen tavoite systemaattisesta osastoperehdytyksestä toteutui. Toisaalta aineistosta kuitenkin selviää, että tuloperehdytyslomake ei ole kaikkien vartijoiden käytössä. Rikosseuraamuslaitos (2020a) luettelee arvoissaan vankien keskenään tasavertaisen kohtelun. Tutkimustulokset osoittavat, että kyseinen arvo ei toteudu, mikäli tuloperehdytyslomake ei ole jokaisen vartijan käytössä. Lisäksi hallintolaki (434/2003) toteaa, että viranomaisen täytyy antaa asiakkaalleen tietoa palveluistaan ja toiminnastaan. Näin ollen tämän tutkimuksen tulokset siitä, että ilman tuloperehdytyslomaketta vangin perehdyttäminen saattoi jäädä kokonaan tekemättä, ovat ristiriidassa kyseisen lain kanssa. Linderborgin, Blomsterin, Muiluvuoren, Tynin ja Laurilan (2015) tutkimuksessa tuli ilmi, että myös osa vangeista kokee, etteivät he ole saaneet lainkaan perehdytystä saapuessaan vankilaan.

Tuloperehdytyslomake luo tutkimustulosten mukaan hyvän vuorovaikutustilanteen ja ensikon-taktin vangin kanssa. Näin ollen lomake parantaa vankituntemusta. Myös Ylisassi ym. (2016) ovat tutkimuksessaan todenneet, että perehdyttäminen on hyvä hetki aloittaa vankiin tutustuminen ja luottamussuhteen luominen. Tämän opinnäytetyön tutkimustulokset tuloperehdytyslomakkeen luomasta vuorovaikutustilanteesta vangin kanssa tukevat Rikosseuraamuslaitoksen strategisia tavoitteita vuorovaikutuksellisesta työtoteutuksesta (Rikosseuraamuslaitos 2020) sekä näyttävät toteen sen, että ARTO-hankkeen tavoite vankituntemuksen parantamisesta toteutuu tuloperehdytyslomakkeen avulla. Vankituntemukseen ja turvallisuuteen vaikuttaminen lähityön

avulla on ollut esillä monissa tutkimuksissa (kts. Tait 2011; Kajander 2018; Crewe 2011; Liebling 2011; Ylisassi ym. 2016).

Myös ARTO-hankkeen tavoite henkilöstön osaamisen ja työskentelymotivaation parantamisesta toteutui tämän opinnäytetyön tulosten mukaan. Aineistosta selviää, että tuloperehdytyslomake motivoi vartijoita tekemään vangin perehdytyksen. Lisäksi perehdytys tehtiin huolellisemmin, kattavammin ja samankaltaisesti joka kerta. Nämä löydökset tukevat Rikosseuraamuslaitoksen (2020) strategisia tavoitteita motivoituneesta henkilökunnasta.

Rangaistusajan suunnitelmaan kirjaaminen on tutkimustulosten mukaan vartijoille haasteellista, mutta kirjauksia kuitenkin tehtiin jonkin verran ARTO-hankkeen aikana. Hankkeen jälkeen kirjaukset olivat vähentyneet. Vartijoilla ei ole valmiuksia tehdä kirjauksia, sillä he eivät tiedä, millaisia asioita tulisi kirjata ja millaisia sanamuotoja tulisi käyttää. Myös Ylisassi ym. (2016) toteaa samoin. Heidän tutkimuksessaan kehittämisehdotukseksi nousi valmiiden lauseiden muodostaminen, jotta vartijat tietäisivät, millaisia lausemuotoiluja tulee käyttää. Tässä opinnäytetyössä ei valmiita lauseita ehdotettu, mutta tuotiin ilmi, että tarkempaa selvennystä kirjausten sisällöstä tulisi antaa. Ongelma rangaistusajan suunnitelmaan kirjaamisessa aineiston mukaan on selvästi myös se, etteivät vartijat näe sitä riittävän tarpeellisena. Koetaan, että Rikosseuraamuslaitoksella uusia hankkeita tulee paljon, niistä innostutaan hetkeksi ja seuraavan hankkeen myötä ne unohtuvat. Saman haasteen ovat todenneet Ylisassi ym. (2016). Tärkeyden näkemiseen voitaisiin vaikuttaa, jälleen, tiedottamalla ja perehdyttämällä.

Aineistosta selviää, että rangaistusajan suunnitelmaan kirjaaminen paransi tiedonkulkua vangin asioissa sekä Kylmäkosken vankilan sisällä, että sen ulkopuolelle. Ylisassi ym. (2016) mukaan tiedonkulun parantumisen kautta myös vanki saa tietoonsa itseään koskeviin päätöksiin johtaneita syitä. Heidän tutkimuksensa mukaan vanki hyötyy tällä tavoin vartijoiden tekemistä kirjauksista. Vartijoiden työpanos tulee selkeästi näkyvämmäksi, mikäli vartijat kirjaavat rangaistusajan suunnitelmaan ja näin ollen myös vankeja koskevien päätösten teko tulee sujuvammaksi, kuten Säröaho (2019) ja Ylisassi ym. (2016) toteavat. Toisaalta tutkimustulokset osoittavat, etteivät vartijat siitä huolimatta koe tulleen nähdyksi. Tässä tutkimuksessa selvisi, että vartijat ovat tietoisia tiedonkulun merkityksestä muun muassa arviointikeskuksen päätöksenteossa.

Aineiston mukaan yhtenä selityksenä miksi toimintojen vakiinnuttaminen koettiin vaikeaksi, oli vartijoiden lähityöhön liittyvät, muutosvastarintana ilmenevät asenteet. Aineiston sekä Ylisassin ym. (2016) ja Kajanderin (2018) mukaan osa vartijoista kokee, että työ tehdään parhaiten niin, kuin se on tehty aina ennen. Sekä tämän opinnäytetyön tulokset, että Juuti ja Vuorela (2015) ovat todenneet, että uuden työtehtävän juurruttamisessa muutosvastarintaa on mahdollista vähentää tiedottamalla avoimesti. Pontevan (2012) mukaan muutoksiin liittyä aina muutosvastarintaa, mutta myös hänen mukaansa selkeän perustelun ja tiedottamisen avulla

muutosvastarinnan jälkeen useimmiten seuraa käytännön vakiintuminen. Hänen mukaansa muutokseen tarvitaan myös työntekijän omaa aloitteellisuutta asenteiden muutoksessa. Tässä opinnäytetyössä ei kuitenkaan selvinnyt, ovatko vartijat tietoisesti yrittäneet muuttaa asenteitaan tai olisiko asenteiden tietoisesta muuttamisesta ollut positiivista hyötyä. Erwinin ja Garmanin (2010) tutkimuksen mukaan organisaatiomuutoksiin liittyvään vastustukseen vaikuttaa muutosta koskevan kommunikoinnin määrä ja laatu.

Sekä Ylisassi ym. (2016), että Kajander (2018) ovat tutkimuksissaan lähityöstä todenneet, että vartijoiden työ on kiireistä ja näin lähityön toteuttaminen puutteellisten aikaresurssien vuoksi vaikeaa. Ylisassin ym. (2016) mukaan aikaresurssit toimivat onnistuneen vangin perehdyttämisen tukijalkana. Toisaalta opinnäytetyöni tutkimustulosten mukaan Kylmäkosken vankilalla tämä tukijalka on olemassa ja aikaresurssit riittävät. Tuloksista käy ilmi, että kiireisiäkin hetkiä on, mutta pääosin aikaa on riittävästi.

Kuten tutkimustuloksista ilmenee, eivät vartijat saaneet perehdytystä ARTO-hankkeen kokeilujen käyttöönottoon, mikä on vahvasti ristiriidassa sen kanssa, että ARTO-hankkeen alussa vartijoille järjestettiin vartijakoulutus, jonka tarkoituksena oli perehdyttää vartijat kokeiluja varten (Työterveyslaitos 2019). Tutkimustuloksista ilmenee, että vartijat olivat tietoisia järjestetystä koulutuksesta, mutta heillä ei ollut työtehtävien vuoksi mahdollisuutta osallistua. Vartijat olisivat näin ollen kaivanneet muutakin perehdytystä, kuin kirjallisessa muodossa annetut ohjeet. Kajanderin (2018) tutkimuksessa vartijat kaipasivat lisäkoulutusta lähityön toteuttamiseen. Tämän opinnäytetyön aineistosta selviää, että vartijat ovat epävarmoja tekemänsä työn tärkeydestä ja omista kyvyistään. Hyvin toteutettu perehdytys tuo työntekijälle itsevarmuutta tehtävään työhön, kuten Lahti (2007) toteaa työntekijän perehdyttämisestä. Kuten aiemmin todettiin, on ARTO-hankkeen kokeilujen vakiinnuttamisessa haasteita. Tutkimustulosten perusteella ainakin osa haasteista olisi voitu välttää kattavalla perehdytyksellä. Peltokosken (2016) tutkimustuloksista ilmenee, että kokonaisvaltaisella perehdytyksellä tuodaan parhaat työtulokset ja sitoutetaan työntekijä annettuun tehtävään.

Perehdytyksen tarve tuli kokonaisvaltaisesti esille tutkimuksen tuloksissa. ARTO-hankkeen kokeiluihin kaivattiin selkeää tietoa, mitä tehdään, miten tehdään ja miksi tehdään. Vaikka työskentelymotivaatio oli osittain parantunut hankkeen myötä, tuli myös selkeästi esille, että hankkeen tarpeellisuutta ja tarkoitusta kyseenalaistettiin. Lepistö (2004) sekä Kjelin ja Kuusisto (2003) korostavat myös kunnollisen perehdytyksen merkitystä työskentelymotivaation parantamisessa. Aineiston mukaan apua epäselviin tilanteisiin oli saatu, mutta ei lähiesimieheltä, vaan toiselta vartijalta. Tämän toteaa myös Ylisassi ym. (2016). Heidän tutkimuksestaan ilmenee, että vartijat hakevat ja saavat tukea toisilta vartijoilta tarvittaessa.

Tutkimustulokset osoittavat, että haastateltavien kokemusten mukaan lähiesimiehen tuki ARTO-hankkeen kokeilujen aikana oli puutteellista. Kokeilujen etenemistä ei seurattu eikä

vartijoiden tuen tarvetta otettu puheeksi tai tukea tarjottu. Toisaalta aineiston perusteella ei voida sanoa, olivatko vartijat ilmaisseet tuen tarvettaan ennen haastatteluihin osallistumista. Hankkeen jälkeen ei ole tiedotettu kokeilujen vakiinnuttamisesta eikä annettu palautetta hankkeen jälkeen tai sen aikana. Tutkimustulosten mukaan vartijat kaipaavat selkeää tiedottamista, osallisuuden tunteen vahvistamista ja palautetta tekemästään työstä, kuten Kajanderkin (2018) toteaa vartijoiden tekemästä lähityöstä yleisesti. Myös Erwin ja Garman (2010) korostavat osallistamisen tärkeyttä positiivisemmän vastaanoton ja alhaisemman vastarinnan saavuttamiseksi muutoksessa. Salosen (2004) mukaan esimieheltä saatu palaute nostaa työntekijän itsetuntoa ja auttaa jaksamaan työssä paremmin. Tämän opinnäytetyön ja Ylisassin ym. (2016) mukaan vartijat ovat epävarmoja omasta osaamisestaan eivätkä koe tekemäänsä työtä tärkeäksi, etenkin muiden työntekijöiden näkökulmasta. Lisäksi Ylisassi ym. (2016) ovat tutkimuksessaan todenneet kontrollin tärkeydestä uuden käytännön vakiinnuttamisessa. Heidän tutkimuksensa mukaan uudet käytännöt hiipuvat ajan kanssa, jos kontrollia ei ole. Tämä opinnäytetyö ei kuitenkaan suoraan vastaa siihen, ovatko ARTO-hankkeen tuomat käytännöt hiipuneet vai eivät, mutta ilmi tuli selkeästi, ettei kokeilut ole olleet tarpeeksi kontrolloituja eikä vartijoilla ole tiedossa, tulisiko käytänteitä jatkaa edelleen hankkeen päätyttyä.

Kuten Ylisassin ym. (2016) tutkimuksen ja tämän opinnäytetyön tulosten perusteella voidaan todeta, on vangin mielentilalla ja vastaanottavuudella myös merkitys osastoperehdytyksen onnistumisessa. Aineistosta tuli esille, että tuloperehdytyslomakkeen supistamisella voitaisiin taata se, että vanki jaksaisi kuunnella kaikki hänelle perehdytettävät asiat, siitä huolimatta, että vangin mielentila olisi vankilaan saapuessa epäedullinen osastoperehdytyksen kannalta. Rikosseuraamuslaitoksen (2020a) vankien keskenään tasavertaisen kohtelun arvojen näkökulmasta katsellessa on kuitenkin olennaisinta se, että vangille kerrotaan kaikki tarvittavat asiat heti vankilaan saapuessa, jotta aineistossa esille tulleet tilanteet, joissa vanki vetoaa tietämättömyyteen, voitaisiin välttää.

Yhteenvedona voidaan todeta ARTO-hankkeen kokeilujen vakiinnuttamisessa Kylmäkosken vankilaan olevan kauttaaltaan monenlaisia haasteita. Haastateltavat osasivat yleistää haasteita koskemaan osaa vartijoista, mutta eivät välttämättä kokeneet kyseisiä haasteita omiksi, henkilökohtaisiksi haasteikseen. Haasteiden selättämiseksi ratkaisuihin tarjottiin pääosin tiedottamisen, perehdyttämisen sekä vartijan ja lähiesimiehen yhteistyön lisäämistä. Hanke oli kuitenkin onnistunut ja tärkeimpänä se toi Kylmäkosken vankilaan tuloperehdytyslomakkeen, joka selkeästi kehitti vankien osastoperehdytystä sekä teki siitä systemaattisempaa ja tasalaatuisempaa, kuin ennen ARTO-hanketta.

9 Pohdinta

Tässä luvussa pohdin opinnäytetyötä prosessina, millaisia ajatuksia se on herättänyt ja miten kaikki sitten loppujen lopuksi sujui sekä miten kasvoin ammatillisena minänä. Lisäksi esitän kehittämisehdotuksia ja jatkotutkimusaiheita.

9.1 Opinnäytetyöprosessi ja ammatillinen kasvuni

Puheet opinnäytetyöstä alkoivat jo ensimmäisenä opiskeluvuonna. Itselleni koko prosessi jo ajatuksen tasolla aiheutti valtavan stressin, sillä opinnäytetyö kuulosti työläältä ja vaikealta. Oma opinnäytetyöprosessini lähtikin oikeastaan käyntiin vasta viimeisen opiskeluvuoteni syyslukukaudella, kun suoritin syventävää harjoittelua Kylmäkosken vankilassa. Halusin valita aiheen, joka hyödyttäisi tutkimuksen tilaajaa, mutta toisaalta kiinnostaisi myös itseäni. Tämä vaihe oli itselleni turhauttava, koska mikään aihe ei tuntunut oikealta. Harjoitteluni aikana eräs Kylmäkosken vankilan työntekijä sitten ehdotti minulle aiheeksi ARTO-hanketta, joka oli juuri käynnissä Kylmäkosken vankilassa. Kiinnostuin aiheesta, sillä ARTO oli mielestäni hyvin ajan-kohtainen ja mielenkiintoinen kokeilu.

Seuraavaksi osallistuin Kylmäkosken vankilassa 4.12.2020 järjestettyyn ARTO-hankkeen arviointityöpajaan, jotta saisin hyvän tietopohjan siitä, mistä hankkeessa on kyse ja mitä mieltä siihen osallistuneet työntekijät ovat siitä olleet. Huomasin työpajojen aikana esille tulevan hyvin eriäviä mielipiteitä ARTO-hankkeen tarpeellisuudesta, jonka pohjalta kiinnostukseni heräsi tutkimuksen tekemiseen. Arviointityöpajan jälkeen tein lopullisen päätöksen aiheen valinnasta. Luonnostelin, viimeistelin ja hyväksytin aiheanalyysin opinnäytetyökoordinaattorilla joulukuussa 2019.

Koko prosessin hankalin vaihe minulle oli aiheanalyysin jälkeinen vaihe, kun suunnitelman työstäminen olisi pitänyt alkaa heti. Minulla ei ollut valmiuksia tehdä opinnäytetyösuunnitelmaa koska koin, etten osaa. En tiennyt ollenkaan, mistä aloittaa. Alussa ohjauksen tarve olikin minulle välttämätön ja tammikuussa pääsin tapaamaan opinnäytetyöohjaajaani. Tapaamisen jälkeen jokin lokahti kohdilleen ja siitä asti osasin työstää suunnitelmaa ja lopulta myös koko opinnäytetyötä hyvin itseohjautuvasti. Ilman alkuvaiheen ammattitaitoista ohjausta ei opinnäytetyöni olisi valmistunut niin sujuvalla aikataululla, kun se lopulta valmistui. Alkuun päästyäni osasin vaihe vaiheelta enemmän ja enemmän edistää prosessia itsenäisemmin.

Minulle kirjoittaminen on aina ollut helppoa ja mukavaa. Opinnäytetyötä ennen kokemukseni kirjoittamisesta tuli raporteista, esseistä ja tarinankerronnasta, mutta muu prosessi oli uusi. Olen kuitenkin hektisen elämänrytmieni vuoksi aina aikatauluttanut palautettavien tehtävien tekemisen tarkasti, ja se taito osoittautui opinnäytetyöprosessini pelastavaksi elementiksi. Sain päivittäin jotain aikaan ja motivaationi prosessin edistämiseen oli korkealla.

Ennen oman opinnäytetyöprosessini aloittamista seurailin vierestä vuosikurssilaisten opinnäytetöiden etenemistä ja huomioin, että moni teki opinnäytetyötä parin kanssa. Itselleni oli alusta asti kuitenkin selvää, että halusin tehdä opinnäytetyöni yksin, sillä omaan vahvan tahdon ajaa asioita eteenpäin omalla tavallani eikä prosessi välttämättä olisi ollut niin antoisa yhdessä jonkun kanssa tehtynä. Pohdin tietysti parityönä tehdyn opinnäytetyön hyötyjä, toisen tukea ja tsemppausta. Ratkaisu kuitenkin osoittautui oikeaksi, sillä opinnäytetyöstä tuli juuri sellainen kuin halusin ja ehdottomasti itseni näköinen. Minulle tietyssä aikataulussa valmistuminen oli myös erittäin tärkeää ja parin kanssa tehtäessä aikatauluista kiinni pitäminen olisi riippuvainen kahden ihmisen ajankäytöstä, mikä olisi voinut hidastaa prosessia.

Ilman haasteita ei minunkaan opinnäytetyöprosessistani selvitty. Jo suunnitelmavaiheessa maailmalla ja Suomessa todettiin viruspandemian aiheuttamat poikkeusolot, joka muutti ympäröivää arkea hyvin paljon. Koulut sekä kirjastot suljettiin ja ihmisiä kehoitettiin välttämään liikkuamista julkisilla paikoilla. Olinkin lähestulkoon koko opinnäytetyöprosessini ajan sulkeutuneena kotiini. Koulujen sulkeminen tietysti aiheutti lisäjärjestelyjä opinnäytetyöseminaarien, -ohjauksien, -työpajojen sekä kaiken viestinnän osalta. Kirjastojen sulkeminen taas vaikeutti tiedonhankintaa. Onnekseni ehdin itse lainata suurimman osan käyttämästäni aineistosta, mutta osittaisia haasteita lähteiden etsimisessä kyllä ilmeni. Poikkeusjärjestelyillä hoidettiin myös aineistonkeruu eli haastattelut. Vaikka mielestäni selviydyin koko prosessista ja myös poikkeusoloista sen osalta hyvin, oli opinnäytetyöprosessini hyvin erilainen, kuin millaiseksi olin sen etukäteen ajatellut. Lopulta vertaistuki jäi vähäiseksi, kun muita opinnäytetyön tekijöitä ei päässyt näkemään. Onneksi viestit kuitenkin kulkivat edelleen. Luulen, että opinnäytetyöni valmistui melko vauhdikkaalla aikataululla juuri siksi, että poikkeusolot pitivät minut neljän seinän sisällä.

Ammatillinen osaamiseni kasvoi opinnäytetyöprosessin aikana valtavasti. Kasvatin itsetunteustani uudenlaisen, haastavankin prosessin aikana ja opin paljon niin tiedonhausta ja tutkimusmenetelmistä kuin hankkeista ja niiden sisältämistä prosesseista. Tulevana rikosseuraamusalan ammattilaisena myös rangaistusajan suunnitelman ja lähityön tunteminen käsitteinä on tärkeää mitä laajemmin, sen parempi. Opinnäytetyöprosessi valmistikin minua työelämään kartuttamalla teorianäytämystäni, mutta toisaalta, erityisesti poikkeusoloista johtuneiden, normaalista poikkeavien toimintatapojen vuoksi viestintätaitoni ja kykyäni toimia missä tahansa poikkeavassa tilanteessa myös kehittyivät. Mahdollista tulevaisuuden esimiestyöskentelyä ajatellen tutkimus ja sen tulokset valmensivat ajattelemaan alaisten perehdyttämisen, opastamisen ja yhteenkuuluvuuden tunteen ensiarvoisuutta sekä ymmärtämään myös hiljaista, sanomatta jäävää tarvetta esimiehen tuelle.

Opinnäytetyöni kannalta oikeita tutkimusmenetelmiä pohdin jonkin aikaa. Lopulta luontevimpia menetelmiä ei ollut montaa mistä valita vaan parhaimmat menetelmät löytyivät helposti. Myös aineistonkeruu haastatteleamalla oli mielestäni ainoa toimiva ratkaisu tässä tutkimuksessa,

sillä jouduin useammassa tilanteessa tarkentamaan kysymystä tai esittämään lisäkysymyksiä pohjautuen aiemmissa haastatteluissa esille tulleisiin asioihin. Tutkimuksen otanta jäi kuitenkin harmillisen pieneksi ja sai pohtimaan, olisiko toisenlaisella menetelmällä aineistoa tullut enemmän. Koen kuitenkin, että aineisto ei tällöin olisi ollut yhtä laadukasta, joten olen tyytyväinen valintaani. Kaiken kaikkiaan opinnäytetyöprosessi oli antoisa, opettavainen ja luova.

Tutkimustulosten osalta olen tyytyväinen siihen, että sain mielestäni luotua tärkeää tietoa ARTO-hankkeen haasteista. Vaikka kokeilut ovat ohi ja niiden kehittäminen jälkikäteen on mahdollonta, on tuloksista hyötyä ARTO-hankkeen muiden kokeilujen sekä vastaavanlaisten, uusien hankkeiden kohdalla. Uskon myös, että Työterveyslaitos hankkeen toisena osapuolena hyötyy tutkimukseni tuloksista. Tärkeimpänä tuloksista kuitenkin selviää, että tuloperehdytyslomake oli tärkeä ja oikea toimenpide Kylmäkosken vankilaan. Kuten tuloksistakin ilmenee ja olen jo aiemmin kuullut puhuttavan, eivät vartijat aina saa tai koe saavansa ääntänsä kuuluviin, joten itselleni on tärkeää, että opinnäytetyöni toimii vartijoiden yhteisenä äänenä ja kertoo heidän tuen tarpeestaan uusien työskentelymenetelmien käyttöönotossa.

9.2 Jatkotutkimus- ja kehittämis ehdotukset

Opinnäytetyön tavoitteena oli saada tietoa ARTO-hankkeen kokeilujen onnistumisesta ja näin ollen kerätä tietoa vartijoiden suhtautumisesta hankkeeseen. Tämän tutkimuksen pohjalta olisi mielenkiintoista tutkia samoja asioita myöhemmin toteutettavasta ARTO-hankkeen jatkosta, vankien sähköisen asioinnin kokeilusta. Tämän tutkimuksen pohjalta hankkeesta tiedottamista ja siihen perehdyttämistä voitaisiin parantaa, joten tulokset voisivat olla eroavia.

ARTO-hankkeen omaan loppuyhteenvetoon kuului jonkinlainen vangin mielipiteiden kartoitus, mutta ehdottoman kiinnostavaa olisi saada tarkempi, julkinen tutkimus siitä, mitä mieltä vangit olivat hankkeesta; tuloperehdytyslomakkeella tehdystä perehdytyksestä ja siitä, että vartijat kirjaavat osastolla tapahtuneita asioita rangaistusajan suunnitelmaan.

Tutkimustuloksia tarkastellessa tärkeimpänä kehittämis ehdotuksena mielestäni tulee esille vartijoiden tuen tarve sekä tarve tulla kuulluksi ja nähdyksi. Mielestäni olisi tärkeää perehdyttää vartijat laajemmin uusien työmenetelmien käyttöön, mutta perehdyttää myös lähiesimiehet niin, että heillä on valmiudet tukea vartijoita muutoksissa. Vartijat tarvitsevat tiedon siitä, että heidän työnsä on tärkeää ja siitä, että heidät huomataan. Myös laajempi tutkimus vartijoiden perehdytyksen tarpeesta ja mahdollisesti rangaistusajan suunnitelmaan kirjaamista varten tehdyn perehdytysoppaan luominen olisivat mielestäni tärkeitä kehittämiskohteita.

Lisäksi kehittämis ehdotuksena nousee mielestäni esille se, että tuloperehdytyslomake otettaisiin käyttöön kaikissa Suomen vankiloissa. Mielestäni se, että lomakkeen tarpeellisuus ja hyödyt tulevat niin selkeästi esille jo näinkin pienimittaisessa tutkimuksessa, on näyttö siitä, että tuloperehdytyslomakkeen käyttäminen on vain pelkästään hyödyllistä. Vaihtoehtoisesti jokainen

vankila voitaisiin velvoittaa luomaan oma perehdytyslomakkeensa tai muuntamaan Kylmäkosken vankilan tuloperehdytyslomakkeesta omiin tarpeisiin vastaava versio. Tärkeimpänä kuitenkin se, että Kylmäkosken vankila tiedottaa tuloperehdytyslomakkeen käytöstä nyt hankkeen jälkeen ja valvoo ja huolehtii, että lomaketta käyttävät kaikki vartijat, kaikkien vankien kanssa.

Vartijoiden rangaistusajan suunnitelmaan kirjaamisen osalta mielestäni tie on vielä pitkä siihen, että vartijat tekisivät kirjauksia. Olisi kuitenkin tärkeää, että Kylmäkosken vankila käyttäisi hyödyksi ARTO-hankkeen tuomaa hyvää alkua ja kannustaisi vartijoita jatkamaan siitä, mihin hankkeen myötä jäätiin. Vankilan johto voi aina vaatia tekemään kirjauksia ja käyttämään tuloperehdytyslomaketta, mutta vaatimusten toteutumista tulisi myös valvoa.

Lähteet

Painetut

Ahonen, K. 2010. Vapautuvien vankien näkemys palveluntarpeesta yhteiskuntaan sijoittumisessa. Opinnäytetyö. Ylempi AMK. Vaasa: Vaasan ammattikorkeakoulu.

Arola-Järvi, A. 2012. Suunnitelmallisen vankeusajan käsikirja. Rikosseuraamusalan koulutuskeskus. Oppikirja 1/2012. Tampere: Yliopistopaino.

Crewe, B. 2011. Soft power in prison: Implications for staff-prisoner relationships, liberty and legitimacy. *European Journal of Criminology*, vol.8.

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.

Hirsjärvi, S. & Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13. painos. Helsinki: Tammi.

Juuti, P. & Vuorela, A. 2015. Johtaminen ja työyhteisön hyvinvointi. 5. uudistettu painos. Juva: Bookwell.

Kajander, H. 2018. The dilemma of implementing interactive work in the Finnish prison service. Rikosseuraamusalan koulutuskeskus. *Acta Poenologica* 1/2018. Tampere: Yliopistopaino.

Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja -sarja. Tampere: Yliopistopaino.

Kjelin, E. & Kuusisto, P-C. 2003. Tulokkaasta tuloksetekijäksi. Helsinki: Talentum.

Lahti, T. 2007. Sairaanhoidtajien työhön perehdyttäminen. Pro gradu -tutkielma. Tampere: Tampereen yliopisto.

Lavikkala, R. 2011. Vaikuttavan rikosseuraamustyön kysymyksiä. Teoksessa Lavikkala, R. & Linderborg, H. (toim.). Rikosseuraamustyön kehittämisen kysymyksiä. Rikosseuraamusalan koulutuskeskus. *Acta Poenologica* 2/2011. Tampere: Yliopistopaino.

Lepistö, I. 2004. Työpaikkakouluttajan käsikirja. 2.uudistettu painos. Työturvallisuuskeskus: Alfabox.

Liebling, A. 2011. Distinctions and distinctiveness in the work of prison officers: Legitimacy and authority revisited. *European Journal of Criminology*, vol.8.

Mohell, U. & Pajuoja, J. 2006. Vankeuspaketti. Vankeinhoidon kokonaisuudistus käytännössä. Helsinki: Tietosanoma.

Peltokoski, J. 2016. The comprehensive hospital orientation process in specialized health care settings: views of newly hired nurses and physicians. Väitöskirja. Joensuu: Itä-Suomen yliopisto.

Ponteva, K. 2012. Muutoksessa. 1. painos. Helsinki: Sanoma Pro.

Salonen, A. 2004. Mentorointi ja sairaanhoitajien ammatillinen pätevyys. Pro gradu -tutkielma. Tampere: Tampereen yliopisto

Tait, S. 2011. A typology of prison officer approaches to care. *European Journal of Criminology*, vol.8.

Timonen, H. 2009. Omin sanoin. Elämän ja muutoksen tarinat vankilasta vapauteen. Väitöskirja. Joensuu: Joensuun yliopisto.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2017. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Tyni, S. 2015. Vankeinhoidon vaikuttavuus. Onko kuntoutukselle tilastollisia perusteita? Väitöskirja. Joensuu: Itä-Suomen yliopisto.

Vilén, M. & Leppämäki, P. & Ekström, L. 2008. Vuorovaikutuksellinen tukeminen. 3. uudistettu painos. Helsinki: WSOY.

Ylisassi, H., Seppänen, L., Uusitalo, H., Kalavainen, S. & Piispanen, P. 2016. Aktivoiva lähityö- Vankiloiden valvonta- ja ohjaushenkilöstö vuorovaikutuksellista lähityötä tekemässä. Tampere: Yliopistopaino.

Sähköiset

Erwin, D. & Garman, A. 2010. Resistance to organizational change: linking research and practice. *Leadership & Organization Development Journal*. Luettu 17.5.2020. <https://www.cin.ufpe.br/~llfj/Emerald/Resistance%20to%20organizational%20change%20-%20linking%20research%20and%20practice.pdf>

Hallintolaki 2003/434. Luettu 17.2.2020. <https://www.finlex.fi>

Kaurala, M. & Kylämarttila, V. 2010. Rangaistuksesta vapautuvan kuntoutujan asema. Kriminaalihuollon tukisäätiö. Raportteja 2/2010. Luettu 11.5.2020. <https://www.krits.fi/wp-content/uploads/2018/04/asiamiesselvitys.pdf>

Kilpeläinen, M. 2019. Rangaistusajan suunnittelu. Rikosseuraamuslaitoksen toiminta- ja asiakasprosessien tulevaisuus. Oikeusministeriön julkaisuja 2019:15. Viitattu 5.2.2020. http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161539/OMSO_2019_15_RISE_toiminta_ja_asiakasprosessien_tulevaisuus.pdf

Liimatainen, A. & Rantala, K. & Mäkipää, L. & Tyni, S. 2017. Porkkanaa ja keppiä. Rangaistusajan suunnitelmat osana vankeusrangaistuksen täytäntöönpanoa. Tutkimuksia 1/2017. Viitattu 9.3.2020. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/182418/Tutkimuksia_1_Anu_Liimatainen_ym_2017_web.pdf?sequence=5&isAllowed=y

Linderborg, H. & Blomster, P. & Muiluvuori, M-L. & Tyni, S. & Laurila, T. 2015. Yhtenäinen organisaatio - yhtenäinen laatu? Tutkimus vankeuden ja yhdyskuntaseuraamusten laatutekijöistä Rikosseuraamuslaitoksessa. Rikosseuraamuslaitoksen julkaisuja 2/2015. Luettu 15.5.2020. https://www.rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/julkaisut-risenjulkaisusarja/UjCnIXVyx/RISE_2_2015_YhtOrganisaatioYhtLaatuWEB_26102015_sisluettelo.pdf

McNeill, F. 2014. Desistance, Identity and Belonging. University of Glasgow. Video. Viitattu 11.5.2020. <https://www.youtube.com/watch?v=9OAZ0huxpz0>

Nylander, P-Å. 2011. Managing the Dilemma. Occupational Culture and Identity among Prison Officers. Luettu 17.5.2020. <http://oru.diva-portal.org/smash/get/diva2:439917/FULLTEXT02.pdf>

Rikoslaki 2003/515. Luettu 12.5.2020. <https://www.finlex.fi>

Rikosseuraamusalan koulutuskeskus. 2018. Rikosseuraamusalan tutkinto 2018-2019. Opinto-opas. Verkko-versio. Viitattu 12.2.2020. https://www.rskk.fi/material/attachments/rskk/rskk-tiedostot/ICUqAYUul/RSKK_Opinto_opas_2018_2019_verkkoversio2.pdf

Rikosseuraamusalan koulutuskeskus. 2020. Rikosseuraamusalan koulutus. Luettu 16.2.2020. https://www.rskk.fi/fi/index/perustutkinto_1/rikosseuraamusalantutkinto.html

Rikosseuraamuslaitos. 2015. Rikosseuraamuslaitoksen turvallisuuslinjaukset. Luettu 10.3.2020. https://www.rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/julkaisut-muut/ODIbMQzPN/Turvallisuuslinjaukset_2015.pdf

Rikosseuraamuslaitos. 2018. Uusintarikollisuus ja vankien määrä vähenivät vuonna 2017. Luettu 12.5.2020. <https://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/ajankohtaista/tiedotteetjauutiset/Tiedotteetjauutiset2018/03/uusintarikollisuusjavankienmaaravahenivatvuonna2017.html>

Rikosseuraamuslaitos. 2019a. Kylmäkosken vankila. Viitattu 5.2.2020. <https://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/toimipaikatjayhteystiedot/vankilat/kylmakoskenvankila.html>

Rikosseuraamuslaitos. 2019b. Vangeille tehtävä riskiarviointi ja ehdonalaisen vapauden valvonta laajenee syyskuun alusta. Tiedote. Viitattu 23.3.2020. <https://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/ajankohtaista/tiedotteetjauutiset/Tiedotteetjauutiset2019/08/vangeilletehtavariskiarviointijaehtonalaisenvapaudenvalvontalaajeneesyyskuunalusta.html>

Rikosseuraamuslaitos. 2019c. Kuntouttava toiminta - Ohjelmatyö. Luettu 11.5.2020. <https://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/taytantonpano/toiminnot/kuntouttavatoiminta-ohjelmatyo.html>

Rikosseuraamuslaitos. 2020. Rikosseuraamuslaitoksen strategiakartta 2020-2023. Viitattu 13.2.2020. https://www.rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/risenasiakirjoja/uRujBYQ25/Strategia2020_2023_verkkoon.pdf

Rikosseuraamuslaitos. 2020a. Arvot ja strategia. Viitattu 16.2.2020. <https://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/rikosseuraamuslaitos/arvot.html>

Rikosseuraamuslaitos. 2020b. Organisaatio. Viitattu 16.2.2020. <https://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/rikosseuraamuslaitos/organisaatio.html>

Rikosseuraamuslaitos. 2020c. Aluekeskukset. Viitattu 16.2.2020. <https://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/toimipaikatjayhteystiedot/aluekeskukset.html>

Saari, E. & Hyytinen, K. & Hasu, M. & Hyypiä, M. & Korvela, P. & Käpykangas, S. & Leväsluoto, J. & Melkas, H. & Nordlund, A. & Pekkarinen, S. & Toivonen, M. 2018. Kokeilut käytäntöön. Palvelutalouden vallankumous - Ihminen digitalisaation keskiössä -projekti. <https://www.ttl.fi/wp-content/uploads/2017/12/kokeilut-kaytanton-tyokirja.pdf>

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2006. Rikoksista rangaistujen tuen tarve. Suositukset yhteistoiminnalle. Vankien jälkihuoltoryhmän raportti. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2006:6. Luettu 11.5.2020. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/72835/Selv200606.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Studentum. 2020. Rikosseuraamusalan tutkinto. Luettu 17.2.2020. <https://www.studentum.fi/koulutukset/rikosseuraamusalan-koulutuskeskus/rikosseuraamusalan-tutkinto-127041>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsittely Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje (2012). Viitattu 18.2.2020. https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/htk_ohje_verkko14112012.pdf

Työturvallisuuskeskus. 2013. Perehdyttäminen ja työnopastus - Ennakoivaa työsuojelua. Käsitteet ja perehdyttämisen vaiheet. Viitattu 11.5.2020. https://ttk.fi/koulutus_ja_kehittaminen/julkaisut/digijulkaisut/perehdyttaminen_ja_tyonopastus_-_ennakoivaa_tyosuojelua

Työturvallisuuskeskus. 2020. Työpaikan kehittäminen. https://ttk.fi/tyoturvallisuus_ja_ty-suojelu/tyosuojelu_tyopaikalla/tyopaikan_kehittaminen

Uusitalo, H. & Ala-laurinaho, A. 2020. Työn kehittäminen. Työterveyslaitos. Viitattu 12.5.2020. <https://www.ttl.fi/tyoyhteiso/tyon-kehittaminen/>

Vankeuslaki. 2005/767. Luettu 5.2.2020. <https://www.finlex.fi>

Julkaisemattomat

Heikkilä, H. & Ylisassi, H. & Seppälä, L. 2020. ARTO-hanke: Taustatietoja. Sähköposti 19.2.2020. Luettu 9.3.2020.

Kylmäkosken vankila. 2018. Kylmäkosken vankilan tulo-opas. Luettu 11.2.2020.

Kylmäkosken vankila. 2019. Kylmäkosken vankilan päiväjärjestys. Luettu 11.2.2020.

Kylmäkosken vankila. 2019. Vangin tuloperehdytys: Kylmäkosken vankila. Luettu 17.2.2020.

Säröaho, V. 2019. Rangaistusajan suunnitelman kirjausten merkitys arviointikeskuksen näkökulmasta. Kylmäkosken vankila 9.9.2019-17.9.2019. Luettu 16.2.2020.

Työterveyslaitos. 2019. Lähityön kehittäminen Kylmäkosken vankilassa - kehittämisideat ja -kokeilut. ARTO-hanke. Vartijakoulutus, syyskuu 2019, Kylmäkosken vankila. Luettu 15.2.2020.

Työterveyslaitos. 2019. Lähityön kokeilujen arviointipaja Kylmäkosken vankilassa 4.12.2019. Luettu 16.2.2020.

Kuviot

Kuvio 1: Organisaatiokaavio (Rikosseuraamuslaitos 2020b).....	7
Kuvio 2: Hahmotelma vangin perehdytykseen vaikuttavista tekijöistä (Ylisassi ym. 2016, 54.)	15

Liitteet

Liite 1: Teemahaastattelun runko.....	47
Liite 2: Tutkimuslupa	48
Liite 3: Saatekirje	50
Liite 4: Suostumuslomake	51
Liite 5: Esimerkki luokittelusta	52

Liite 1: Teemahaastattelun runko

Teemahaastattelun runko

TEEMA 1: Alkukartoitus

- a. koulutustausta
- b. ikä/virkavuodet

1. Mitä tiedät ARTO-hankkeesta ja sen tavoitteista?
2. Millä tavalla osallistuit ARTO-hankkeen kokeiluihin?
3. Mitä mieltä olit ARTO-hankkeesta ja siihen osallistumisesta?
4. Saitko mielestäsi riittävästi perehdytystä? Minkälaista perehdytystä olisit kaivannut lisää?

TEEMA 2: Osastoperehdytys

1. Millä tavalla osastoperehdytys on toteutettu ennen ARTO-hanketta?
2. Millä tavalla uusi tuloperehdytyslomake auttaa osastoperehdytyksessä ja vankiin tutustumisessa?
3. Minkälaisia muutoksia olet huomannut omassa osaamisessa ja työmotivaatiossasi perehdytyslomakkeen käyttöönoton myötä?
4. Millaisia haasteita näet lomakemallisen perehdytyksen toteuttamisessa? Mitä näiden haasteiden selättämiseksi voitaisiin tehdä?

TEEMA 3: Kirjaaminen rangaistusajan suunnitelmaan

1. Millä tavalla rangaistusajan suunnitelma oli työvälineenäsi ennen ARTO-hanketta?
2. Millä tavalla rangaistusajan suunnitelma on työvälineesi nykyään?
3. Millaisia haasteita näet rangaistusajan suunnitelmaan kirjaamisen ottamisessa osaksi vartijan päivittäistä työtä? Mitä näiden haasteiden selättämiseksi voitaisiin tehdä?
4. Millaiset resurssit vartijoilla mielestäsi on ransu-kirjausten ottamiseen osaksi jokapäiväistä työtä?
5. Millä tavalla rangaistusajan suunnitelmaan kirjaaminen on vaikuttanut tiedonkulkuun vangin asioissa työntekijöiden välillä?

Liite 2: Tutkimuslupa

Tutkimuslupahakemus

23.3.2020

Opinnäytetyön tekijä: Marianne Kärnä

Koulutusohjelma/korkeakoulu: Rikosseuraamusalan koulutusohjelma, sosionomi (AMK),
Laurea ammattikorkeakoulu

Toimipiste: Laurea Tikkurila

Opinnäytetyön ohjaaja: [REDACTED]

Työn nimi: Valvontahenkilökunnan näkemyksiä ARTO-hankkeen vaikutuksista lähityöhön
Kylmäkosken vankilassa

Tavoitteet/tutkimusongelma: Tavoitteet opinnäytetyölle peilautuvat vahvasti ARTO-hankkeen alkuperäiseen tavoitteeseen, mikä oli vakiinnuttaa systemaattinen osastoperehdytys ja valvontahenkilöstön rangaistusajan suunnitelmiin kirjaaminen Kylmäkosken vankilassa sekä tuoda vartijoiden jokapäiväinen työ vankien kanssa näkyvämmäksi. Lisäksi tavoitteena on saada tietoa ARTO-hankkeen kokeilujen onnistumisesta ja näin ollen kerätä tietoa vartijoiden suhtautumisesta hankkeeseen.

Opinnäytetyöni tarkoitus on selvittää, miten Kylmäkosken vankilan vartijat kokivat ARTO-hankkeen ja sen vaikutukset lähityömallin mukaiseen työskentelyotteeseen. Tarkoituksena on lisäksi kartoittaa vartijoiden tuen tarve ARTO-hankkeen lähityökokeiluun kuuluvien osalueiden vakiinnuttamiseen.

Opinnäytetyön tutkimuskysymykset ovat:

1. Miten ARTO-hankkeen toimenpiteet edesauttoivat systemaattisen osastoperehdytyksen ja rangaistusajan suunnitelmaan kirjaamisen vakiinnuttamista?
2. Mitkä tekijät mahdollisesti estivät tai edesauttoivat ARTO-hankkeen tavoitteiden saavuttamista?
3. Minkälaista tukea vartijat tarvitsevat ARTO-hankkeen tavoitteiden saavuttamiseksi?

Tarvittavien tietojen / aineistojen määrittely: Aineisto kerätään haastattelemalla Kylmäkosken vankilan vartijoita.

Aikataulu: Haastattelut suoritetaan heti, kun tutkimuslupa on myönnetty. Opinnäytetyön valmistuminen sijoittuu viikoille 18-19.

Tutkimuslupahakemusta koskeva vankilanjohtajan päätös

Myönnän Laurea-ammattikorkeakoulussa Rikosseuraamusalan koulutusohjelmassa sosiologi (AMK)-tutkintoa opiskelevalle Marianne Kärnälle tutkimusluvan Kylmäkosken vankilassa tutkia Kylmäkosken valvontahenkilökunnan näkemyksiä ARTO-hankkeen vaikutuksista lähityöhön Kylmäkosken vankilassa tutkimussuunnitelmassa ja tutkimuslupahakemuksessa esiin tuotujen aikataulun ja tutkimuksessa tarvittavien tutkimusmenetelmien mukaisesti.

Kylmäkosken vankilassa 25.03.2020

Harri Rämö, vankilanjohtaja

Liite 3: Saatekirje

Saatekirje
25.3.2020

Hei!

Opiskelen Laurea-ammattikorkeakoulussa rikosseuraamusalan sosionomiksi ja teen opinnäytetyötäni Kylmäkosken vankilassa ARTO-hankkeesta.

Tavoitteet opinnäytetyölle peilautuvat vahvasti ARTO-hankkeen alkuperäiseen tavoitteeseen, joka oli vakiinnuttaa systemaattinen osastoperehdytys ja valvontahenkilökunnan rangaistusajan suunnitelmiin kirjaaminen Kylmäkosken vankilassa sekä tuoda vartijoiden jokapäiväinen työ vankien kanssa näkyvämmäksi. Lisäksi tavoitteena on saada tietoa ARTO-hankkeen kokeilujen onnistumisesta ja näin ollen kerätä tietoa vartijoiden suhtautumisesta hankkeeseen.

Opinnäytetyöni tarkoitus on selvittää, miten Kylmäkosken vankilan vartijat kokivat ARTO-hankkeen ja sen vaikutukset lähityömallin mukaiseen työskentelyotteeseen. Tarkoituksena on lisäksi kartoittaa vartijoiden tuen tarve ARTO-hankkeen lähityökokeiluun kuuluvien osa-alueiden vaikiinnuttamiseen.

Tutkimuksen kohderyhmänä on Kylmäkosken vankilan vartijat. Tutkimus suoritetaan teema-haastatteluina puhelimitse haastateltavan haluamana ajankohtana, kuitenkin välillä 3.4.2020-19.4.2020. Haastattelun ei tarvitse olla virka-aikana, myös illat ja viikonloput käy. Haastatteluun tarvitaan 7-8 vartijaa. Haastatteluun ei vaadita mitään ennakkotietoja ja siinä kartoitetaan vain jokaisen omaa mielipidettä.

Haastattelut nauhoitetaan ja niistä tehdään litterointi jälkikäteen. Haastattelumateriaalia ei tulla käyttämään muuhun kuin opinnäytetyötutkimukseeni ja siinä kerättyjä tietoja säilytetään niin, ettei niihin ole muilla pääsyä. Haastateltavan henkilöllisyys ei tule ilmi tutkimuksen tuloksissa ja kaikki kerätty materiaali hävitetään asianmukaisesti ja välittömästi tutkimuksen päätyttyä.

Mikäli kuulut tutkimuksen kohderyhmään ja haluat osallistua lähityön kehittämiseen omassa yksikössäsi sekä tukea minua opinnäytetyöni valmistumisessa suostumalla haastatteluun, oletan ystävällisesti minuun yhteydessä sähköpostitse * tai puhelimitse *.

Ystävällisin terveisin, Marianne Kärnä

Liite 4: Suostumuslomake

AMMATTIKORKEAKOULU
University of Applied Sciences

Suostumuslomake

Kirjallinen suostumus opinnäytetyöhaastatteluun osallistumisesta

Opinnäytetyön aihe: Valvontahenkilökunnan näkemyksiä ARTO-hankkeen vaikutuksista lähityöhön Kylmäkosken vankilassa

Olen saanut tietoa Laurea-ammattikorkeakoulun opiskelijan Marianne Kärnän opinnäytetyöstä. Ymmärrän, että osallistun haastatteluun vapaaehtoisesti ja voin keskeyttää haastattelun milloin tahansa.

Ymmärrän, että haastattelut nauhoitetaan ja nauhoitukset litteroidaan. Nauhoitteet ja litteroinnit säilytetään opinnäytetyöprosessin keston ajan suojattuna ulkopuolisilta. Opinnäytetyöprosessin päätyttyä sekä nauhoitteet, että litteroinnit hävitetään asianmukaisesti. Haastateltavan henkilöllisyys ei tule ilmi eikä ketään voida yksilöidä tai tunnistaa opinnäytetyöstä.

Allekirjoittamalla tämän lomakkeen, suostun haastateltavaksi opinnäytetyöhön.

Aika ja paikka _____

Haastateltavan allekirjoitus _____

Haastateltavan nimenselvennys _____

Sitoudun opinnäytetyössäni noudattamaan hyvän tieteellisen käytännön periaatteita koko opinnäytetyöprosessin ajan.

Aika ja paikka _____

Haastattelijan allekirjoitus _____

Haastattelijan nimenselvennys _____

Tästä lomakkeesta on tehty kaksi (2) samanlaista kappaletta. Toinen jää haastateltavalle ja toinen haastattelijalle.

Liite 5: Esimerkki luokittelusta

Lainaus	Pelkistys	Alaluokka
<p>”... niin se kontakti tulee siihen vankiin nyt vähä niinkun väistämättä tavallaan, että tota, siinä tulee edes jonkinlainen kontakti henkilöuntaan niin jokainen on otettu tavallaan vastaan.” (H1)</p> <p>”Sun on pakko ottaa semmonen räätälöity kontakti vankiin saman tien.” (H2)</p> <p>”Kyllähän oli ne semmosia kysymyksiä, että se niinku tuki sitä vankituntemusta.” (H3)</p>	<p>Vanki otetaan vastaan</p> <p>Yksilöity ensikontakti</p> <p>Lomakkeen kysymyksenasettelun tuki</p>	<p>Hyvä vuorovaikutustilanne vangin kanssa</p>